

Курков

Андрій

ГРА у відрізаний
ПАЛЕЦЬ

CF FOLIO

Андрій Курков

Гра у відрізаний палець

«Фолио»

1998

ББК 84(4УКР-РОС)6

Курков А. Ю.

Гра у відрізаний палець / А. Ю. Курков — «Фолио», 1998

ISBN 978-966-03-6786-9

1997 рік... У Києві на даху будівлі СБУ знайдено труп. Установити особу загиблого виявилось нескладно: це відставний генерал, радник президента з питань оборони Броницький. Але ось що цікаво: у трупа чомусь відрізаний великий палець на правій руці... Розслідувати цю незвичайну справу доручено молодому лейтенанту міліції Віктору Слущкому. У ході слідства доля зіштовхує його з Ніком Ценським – колишнім військовим перекладачем. З часом вони починають розуміти, що втягнуті в таємну і жорстоку гру спецслужб України та Росії, які вийшли на слід величезних грошей колишнього КДБ. Не раз піддаючи своє життя смертельній небезпеці, Віктор і Нік не відразу усвідомлюють, що вони всього лише пішаки в цій грі...

ББК 84(4УКР-РОС)6

ISBN 978-966-03-6786-9

© Курков А. Ю., 1998

© Фолио, 1998

Содержание

1	5
2	7
3	10
4	13
5	16
6	18
7	22
8	24
9	27
10	31
11	33
12	36
13	39
14	42
15	45
16	47
17	48
18	50
19	53
20	57
21	60
22	63
23	67
24	68
Конец ознакомительного фрагмента.	72

Андрій Курков

Гра у відрізаний палець

1

Київ. 21 травня 1997 року. Ніч.

Сержант Воронько любив свою маленьку затишну скляну будочку ДАІ в самому центрі столиці – на майдані Незалежності. Особливо любив її ночами, коли перед ним відпочивала від коліс проїжджа частина Хрещатика, коли, вийшовши з будки покурити, він раптом помічав, що міська тиша дзвенить. На відміну від рідної сільської, яка стелеться звуконепроникним покривалом. У селі далекий випадковий гавкіт якого-небудь пса розлетівся б на кілометри, розбивши тишу вщент. У міській тиші цей гавкіт потонував би, ніким не почутий: вона б просто поглинула будь-який шум.

Нічне місто, якого всі так чомусь бояться, беззахисно лежало перед сержантом і викликало почуття любові та гордості. Воронько відчував себе його захисником, оборонцем та охоронцем. Він був схожий на дбайливого хазяїна. І господарство в нього було велике та різноманітне: і головпоштамт, і фонтани, і навіть червоний рекламний дирижабль із написом «Coca-Cola», що бовтався над землею на прив'язі поряд із місцем, де колись стояв пам'ятник Леніну.

Подивившись на годинник – а було вже пів на третю, – сержант Воронько виклав зі свого портфеля на пульт комп'ютер-ноутбук, розкрив його. Цей комп'ютер подарував йому кум, який працював у податковій поліції. Звичайно, подарував не так просто – із вдячності за те, що сержант допоміг йому оформити машину, пригнану з Німеччини. Усе б нічого, та вона виявилася краденою та з фальшивими документами. А так – машина вищого класу. «Opel kadett». Кум тепер на ній іноді у гості приїжджає. Тепер вона вже «чиста». Один приятель дав папір, що машина в розшуку за кордоном не перебуває, інший оформив усе, як належить. І все по дружбі – ну, посиділи, випили, домовилися разом без дружин на риболовлю з ночівлею. Все по-людськи, як свояки.

І ось тепер він може ночами не лише милуватися безлюдним Хрещатиком, але і в карти з комп'ютером пограти: в дев'ятку. Чи пасьянс розкласти. Кум усе показав. Щоправда, клятий комп'ютер не переграєш. Зазвичай він програє. Але ж це не людина, так що й програти йому не соромно. Які тут образи?

Увімкнув сержант свій ноутбук, натиснув по завченому порядку потрібні клавіші, й з'явився на екрані смішний чоловічок із дзвоником. Подзвонив, і перед сержантом виникли його карти. Хороші карти, з такими не виграти – гріх.

Зробив сержант перший хід, аж раптом на пульті спалахнула лампочка, і в нічну тишу скляної будочки увірвався хрипкий механічний голос рації:

– Сьомий! Терміново прибути на пост одинадцять!

Сержант узяв рацію: «Слухаюсь», – і зітхнув. Не дали йому насолодитися грою.

Вимкнув комп'ютер, поклав у портфель. Сів у ДАІшні «Жигулі», що стояли біля бровки метрів за п'ять від будки, і поїхав. Пост номер одинадцять був недалеко – на Печерську. Якщо туди й назад, то він іще не одну гру устигне до зміни перекинути.

Хвилин через п'ять після того, як спустила будочка ДАІ на майдані Незалежності, з пагорба навпроти злетів рекламний дирижабль «Coca-Cola». Піднімався він над Хрещатиком важко і повільно. Під ним на линві бовталася витягнуте людське тіло.

У тиші безвітряної ночі дирижабль тягнув свій вантаж під невидимий небесний купол.

Сержант Воронько вже підїжджав до Печерського моста, як раптом із рації пролунав знайомий хрипкий голос:

– Сьомий! Відбій! Можеш повертатися!

Воронько тільки похитав головою. Розвернувся на порожній дорозі й поїхав знов на Хрепцатик. Залишалося ще три години до кінця чергування, а тоді, додому і залягти на боковеньку. Але за ці три години, що залишилися, можна досхочу награтись. Аби більше з поста не зривали.

2

Київ, 23 травня 1997 року.

Метушня вокзалу залишилася позаду. Нік Ценський обвів вокзальний майдан утомленим поглядом і обернувся до Івана Львовича, що сидів поруч на задньому сидінні темного «БМВ».

– Вам відпочити треба, – співчутливо закивав головою Іван Львович, дивлячись своїми маленькими очима в обличчя Ніку.

Нік дійсно потребував відпочинку – сім днів дороги та ще цілісінький місяць метушні з підготовкою до від'їзду, продажем квартири, відправкою контейнера з речами.

Тепер Таджикистан здавався далеким і абсолютно чужим. І слава богу. Дружина з сином залишилися поки що в Саратові у рідні – влітку там добре. Волга, купання, риболовля. Обличчя навкруги слов'янські – вже легше. Не те що в Душанбе, де кожен зустрічний погляд без усмішки, і не знаєш, що за ним криється.

– Я гадаю, що з Києвом ви як-небудь потім самі познайомитесь, а зараз прямо в санаторій. У вас там буде тимчасовий будиночок із усіма зручностями, там я вам усе і розповім.

Слово «будиночок» викликало у Ніка добру усмішку. В них колись був будиночок десь під Житомиром. Будиночок і сад. Це коли його бабуса була жива. Вони приїжджали туди з мамою на все літо кілька разів. Коли це було? Шістдесят другий? Шістдесят третій? Не пізніше, адже в шістдесят п'ятому він уже був сиротою і його забрали батькові батьки, що жили в Душанбе. Потім – провал, немов далі дитинства не було. Школа, інститут військових перекладачів, служба при штабі округу, два відрядження в Африку. І все це на жовтому піщаному тлі, на тлі облич пісочного кольору, на тлі красивих неприступних гір, теж пісочного кольору. Потім тихе весілля, народження сина. Звільнення з роботи дружини «за кольором обличчя». Її начальник Сарултаєв зрозумів незалежність як очищення НДІ геології від нетаджиків. Потім подзвонив, вибачився, сказав, що в Росії їм буде краще. А що в Росії? Єдина рідня в Саратові, й ті живуть без копійки. Добре хоч прийняли їх, поселили на дачі, обіцяли чим зможуть допомагати Тані й Володці, поки він тут улаштується. Йому ще поталанило, що він зустрів Івана Львовича. Випадкова зустріч, а як усе перевернула.

Нік тоді виходив із Управління прикордонними військами. Настрій був кепський. Подавав рапорт на переведення в Росію, дістав відмову. А тут цей немолодий полковник у цивільному, командировочний, попросив пояснити, як у відомчий готель проїхати. А чого їхати – пішки п'ятнадцять хвилин від Управління прикордонними військами. Провів його Нік, розговорилися по дорозі. Увечері разом повечеряли в турецькому ресторанчику. Там Іван Львович і згадав уперше про те, що в Україні формується нова служба, і є можливість потрапити в її «фундамент». Особливо якщо бабуса жила під Житомиром. І з квартирою, сказав, допоможуть, і з облаштуванням. Звичайно, не все відразу. Все вимагає часу.

Машина виїхала на набережну. Сяло сонце.

– Ви пиво любите? – запитав раптом Іван Львович.

Нік кивнув.

– Загальмуй біля раків! – сказав Іван Львович шоферові. Нік здивовано глянув уперед по ходу машини і дійсно побачив біля бровки великий напис на картоні «РАКИ», під яким стояли два відра. Поряд на розкладному стільчику сидів хлопець у плавках і сонцезахисних окулярах.

– Чому? – запитав Іван Львович, вийшовши з машини.

– Полтинник штучка.

Нік теж вийшов, хотілося розім'яти ноги, що затерпли. Заглянув у відро. Воно було повне – чи то торгівля не йшла, чи то хлопець щойно тут улаштувався.

– Двадцять штук, – Іван Львович простягнув хлопцеві купюру.

Через десять хвилин машина виїхала за межі міста. Обабіч дороги зеленів ліс, стрункі високі сосни виступали іноді з нього, як поодинокі фігури.

Очі Ніка відпочивали на зелені, що проносилася повз машину. Це був абсолютно інший світ, справжній світ, у якому все було наповнене життям, – і люди, і земля, і навіть відра біля бровки дороги. Ні, випадок – бог життя! Це точно. Цю приказку Нік «узяв на пам'ять» у приятеля Олексі, загиблого під час першого відрядження. Діло було в Заїрі, в їхній групі прилетіли двадцять троє людей, а повернулися одинадцятьоро. Теж – випадкова річ. Групу розділили на дві – потрібно було провести переговори про постачання зброї з двома групами повстанців. Олексі поїхав перекладачем у першому мікроавтобусі, Нік – у другому. Потім повідомили, що перший мікроавтобус підірвався на протитанковій міні. Ось і вся історія. Випадок – бог життя.

Ліворуч з'явилась акуратна двометрова зелена огорожа. Шофер пригальмував і зупинився перед такими ж зеленими ворітьми, на яких було написано «26-й км».

– Ну як? – запитав Іван Львович, показуючи поглядом на дерев'яний фінський будиночок, до якого від дороги вела посипана гравієм стежина. – Тут раніше партбоси відпочивали, а тепер усе по-іншому. Ходімо!

У будинку було три кімнати, кухня та веранда. Показавши все Ніку, Іван Львович усівся на канапу і перевів подих.

– Ну от, тепер каструлька з водою на плиту для наших раків і пиво з холодильника, ать-два! – жартівливо сказав він після паузи.

Поки Іван Львович порався на кухні, Нік переніс свої дві валізи у спальню і квапливо перебирав речі, намагаючись згадати, куди він поклав заготовлений для Івана Львовича подарунок. Нарешті рука сама наткнулася на загорнутий у шматок шкіри старовинний турецький ятаган, куплений колись на самаркандському базарі.

Іван Львович повернувся з кухні з пивом і склянками. Нік зустрів його з блискучим витончено викривленим клинком у руках.

– Це вам! Спасибі, що витягнули нас звідти!

– Та ви що! – злякався Іван Львович. – Із Душанбе тягнули цей ніж? Вас же могли на будь-якому кордоні зняти з потяга і посадити! Про що ви думали?

– Це не ніж, це справжній ятаган... – стомлено мовив Нік. – Вибачте. Звичайно, не подумав. Але не хотілося залишати там. У контейнер не можна було – там митниця кожну ганчірку руками промацувала...

– Добре-добре, дякую! – Іван Львович наповнив склянки пивом. – Якщо пронесло, значить, удача на вашому боці. Дякую. На килим почеплю! Гарна річ. Я сам трохи засмиканий, вибачте. Думав, що за нами «хвіст» буде, але, слава богу, вчора пригода веселенька сталася, тепер усе СБУ на вухах стоїть. Їм не до нас. Уявляєте, на даху будівлі СБУ труп виявили! Хтось примудрився на рекламному дирижаблі його туди підняти, та ще й непомітно! Там камер штук двадцять навсібіч, тільки не в небо. А цей подаруночок просто з неба опустився. Петля на шії, а другий кінець – до дирижабля! Такого ще не було. Труп теж, можна сказати, дуже шанований. Генерал у відставці, помічник президента з питань оборони...

– Навіщо старого вбивати? – Нік знизав плечима.

– Який же старий! Йому тільки сорок сім років, із ранніх. Устиг і в ДБ послужити, потім у Міноборони, а там рік із папірцями – за три у строю! Гаразд, спасибі йому за наше спокійне прибуття!

Вони поцокалися склянками з пивом.

– Раки вже червоніють! – Іван Львович кивнув у бік відчинених дверей на кухню.

Через півгодини Нік залишився на самоті. Іван Львович ввічливо відкланявся, пообіцявши заїхати через кілька днів. Побажав хорошого відпочинку.

Нік випив іще одну пляшку «Подільського» пива – воно йому сподобалося. Потім вимився під душем і, закривши фіранкою віконце у спальні, влігся на широке ліжко. Поки засинав – йому вважалися ритмічні похитування вагона.

3

25 травня 1997 року.

Вечір видався красивий і густозоряний, і п'ятнадцять хвилин безлюдної дороги від станції метро до рідної багатоповерхівки Віктор Слуцький подолав водномить. Він і так, на відміну від більшості жителів невдовзі побудованого будинку, ходив цією дорогою без страху, завжди готовий або витягнути з кишені піджака своє новеньке посвідчення слідчого карного розшуку, або показати свою «тетешку», що висіла в кобурі під пахвою. Ні те ні інше застосовувати йому поки що не доводилося, ні на роботі, ні на цьому кілометровому відрізку дороги, що виляса повз будмайданчики до єдиного завершеного. Дивна логіка будівельників була Вікторові незрозуміла – чому треба починати з дальнього будинку, а не навпаки, з ближнього до метро? Але хто знає, можливо, почни вони з ближнього – довелося б Вікторові з дружиною і тримісячною донькою все ще тіснитися в ГВС – гуртожитку внутрішніх справ, як вони називали хрущовську п'ятиповерхівку, що загубилася серед сталінських будівель Печерська.

Тепер пішки на восьмий поверх і – вечеря! Ліфт іще не встановили, тож фізична підготовка новоселів була на висоті, якщо не брати до уваги двійко старих, котрі оселилися на дванадцятому поверсі.

Віктор за звичкою затримався на нижньому просвіті вузьких сходів, даючи очам звикнути до темряви, потім рвонув уперед, одночасно прислухаючись до звуків бетонного колодязя. Не тому, що чогось боявся. Просто він постійно забував удома маленький ліхтарик – чи є сенс узагалі носити його цілий день тільки заради того, щоб увімкнути ввечері, повертаючись темними сходами додому?

Він прислухався, щоб не зіткнутися на сходах із численними сусідами, серед яких більшість так само, як і він, користувалися на сходах вухами й очима, а зовсім не ліхтариком.

Іра, маленька фарбована блондинка, що на око здавалася підлітком, вийшла в коридор із донькою на руках, почувши, як скреготнув дверний замок.

– Масла купив? – запитала вона.

Віктор одразу знітився. Відчуття провини затьмарило ту легку радість, із якою він повертався додому. Він зітхнув, зрозумівши, що краще було б йому повернутися з маслом, аніж із цією радістю.

– Значить, картоплю наминатимеш без нічого, – спокійно мовила Іра.

Потім уважніше придивилася до чоловіка. Помітила застиглу, мовби приховану посмішку, з якою він зайшов у квартиру.

– Ти такий худий! Тобі треба сало їсти! – сказала примружившись.

Віктор роззувся.

– А сало є? – запитав він.

– У морозильнику.

– Ну так діставай, замість масла буде!

Уклавши доньку в коляску, вони сіли на кухні вечеряти. Заїдати салом варену картоплю було не так уже й приємно, але Віктор мовчки жував і те й інше по черзі, думаючи, що куди смачніше було б насмажити картоплі з дрібно нарізаним салом. Але це вже іншим разом. Зараз він вирішив промовчати – все-таки це він забув купити масла.

Знову на його обличчі виникла легка вдоволена усмішка, і дружина насторожилася.

– Що там у тебе? Розповідай! – вона дивилася йому просто у вічі.

– Справу дали! – признався нарешті Віктор. – Справжню!

– А пайок коли дадуть? – запитала Іра.

Віктор зітхнув.

– Тобі тільки пайок, а на все інше начхати. Завтра пайок. До річі, там і масло буде, кілограм.

– А ще що?

– Гречка, згущене молоко, рибні консерви, оселедець. Усе як завжди.

Декілька хвилин вони їли мовчки, потім дружина, відчувши себе цього разу винуватою, по-собачому заглянула у вічі Віктору.

– Так що там за справу тобі дали?

– Убивство, – з гордістю відповів він.

– О господи! – видихнула Іра. – Ти ж ніколи таким не займався! Це небезпечно?

– Це чудово! Якщо розкопаю – цінний подарунок, звання, більше грошей. Розумієш?

– А кого вбили?

– Ще не знаю, завтра вранці отримую папери. Мене тільки ввечері повідомили.

Іра кивнула. Вона подивилася на чоловіка з любов'ю та жалістю. Важко їй було уявити, що такому щуплому, непоказному, але такому лютому чоловікові доручили розслідувати справжнє вбивство. Он у кіно ті, що за вбивцями ганяються, завжди міцні, накачані, високі або кремезні. А в житті, виходить, усе не так. Остання думка їй сподобалась, і вона повторила подумки: «А в житті усе не так!»

З кімнати долинув дитячий плач.

Іра спохопилася.

– Постав чайник, а я поки що її погодую.

* * *

– Скільки у тебе справ задіяно? – запитав уранці Віктора шеф.

– Двадцять сім.

– Що-небудь серйозне є?

– Сім пограбувань у ліфті, чотири квартирні крадіжки, підпал комерційного кіоску, решта – дрібниці.

– Завтра отримуємо стажистів із вищої школи міліції, передаси все їм. П'ятеро прибуде, можеш одного вибрати собі в помічники.

Віктор стояв перед столом, заваленим паперами, за яким сидів у офісному кріслі-крутильці Леонід Іванович, він же майор Крисько, він же між своїми – Щур, проте з повагою і майже з любов'ю.

Майор у п'ятдесят п'ять – і до скону майор. Іншими словами, з породи вічних майорів, яким абсолютно наплювати на своє майбутнє. У Леоніда Івановича його зневага щодо майбутнього виявлялась у постійній скуйовдженості, та й голився він нерегулярно. Важко сказати, стежив би він за собою краще, якби отримав підполковника. Скоріше за все, ні. У цьому віці вже не зраджують звичок або їх відсутність.

– Ну, гаразд, тримай справу, проглянь, потім зайдеш до мене! – сказав він утомленим голосом і кивнув Вікторові на двері.

З текою в руках Віктор зайшов у свій кабінетик із тріснутою шибкою, через яку у вітряну погоду вривався потужний протяг. У кабінеті всівся за свій стіл. Кинув погляд на два порожні столи, що стояли під стіною. Хазяїн одного з них уже ніколи сюди не зайде – нині сам під слідством. Другий – у відрядженні. Отже, можна спокійно посидіти в тиші, зосередитися.

Справа починалась з декількох фотознімків трупа з явно передавленою канатом або мотузком шиєю. Розглянувши знімки, Віктор заглибився в супровідні документи.

Поступово до нього дійшло, що він уже чув дещо про цей випадок від свого приятеля Дмитра Ракіна, що перейшов у спецвідділ «Ф». Учора вранці Дмитро забігав до них на п'ять хвилин – була в нього якась справа до шефа. Потім, вийшовши від Щура у хорошому настрої,

він і сказав Віктору, що зараз усе СБУ на вухах: якийсь відставний генерал, радник президента, вирушив у «помертне» самотнє повітроплавання. Віктор уже не пам'ятав точно слів Дмитра. Можливо, він сказав не «вирушив», а «відправили»? Учора це значення не мало, а сьогодні все змінилося.

Відклавши папери, Віктор спробував згадати слово в слово те, що говорив учора Дмитро. У двері кабінету постукали.

– Відчинено! – крикнув Віктор. Увійшов шеф.

– Ну як, ознайомився?

– Ще ні, – зізнався Віктор. Шеф пройшов до його столу, узяв з-за іншого столу стілець, усівся навпроти.

– Що, невже ніяких питань немає? – запитав заклопотано.

– Я ще не дочитав, Леоніде Івановичу.

– Дивно. А по ходу читання питань хіба не виникало? А в мене виникли.

– До мене? – здивувався Віктор.

– Ні, до когось третього. До того, хто вирішив цю справу сюди відфутболити... У тебе тут кип'ятильник є?

Віктор кивнув.

– Зроби чаю і давай разом поміркуємо.

За чаєм в основному міркував майор. Щоправда, міркував він дуже допитливо й увесь час дивився у вічі Віктору.

– По-перше, справа занадто свіжа, щоб готувати її в розряд безперспективних. По-друге – урядовий труп. Тут, за логікою речей, має бути ціла бригада з важняком на чолі. А що ми маємо? Справу з СБУ передають у наш район! Формально причина є – гірка, з якої злетів генерал на дирижаблі, розташована в нашому районі. Приземлився, щоправда, він у сусідньому. Але це значення не має. Газети про справу ще нічого не написали, навіть некролога. Значить, хтось інформацію прикрив. Це й нам сигнал – нікому з журналістів про справу говорити не варто. Зрозуміло?

Віктор кивнув.

– Ну а тепер подумай сам: чому наказали справу передати тобі?

– Особисто мені? – здивувався Віктор.

– Так, подзвонили і назвали твоє прізвище. У тебе що, зв'язки великі?

Віктор замислився.

– Але ж у таких справах зв'язки зазвичай використовують, щоб усього цього спекатися.

– Може, Дмитро? – мовив уголос Віктор.

– Що?

– Може, Дмитро Ракін мене порадив? Він же після переходу в спецвідділ до нас кілька разів заглядав...

Віктор утупився у вічі майорові, немов чекав зараз же отримати тверду відповідь на своє припущення.

– Ти ж із ним дружив, – кивнув Леонід Іванович. – Ось знайди його і розпитай. Принаймні запитай, як краще все робити... Гаразд, засидівся я у тебе. Дочитай справу, потім можеш до мене зайти.

Віктор знову залишився на самоті. Майор уміло і безжально зруйнував його фантазії відносно причин і наслідків появи у нього у провадженні справи про «літаючого» генерала. Тепер стало сумно. Із зовсім уже іншим почуттям Віктор розкрив теку. Утупився у надрукований на машинці текст. Читати не хотілось, і Віктор повернувся до фотографій. Розклав їх перед собою на столі. Відкинувся на спинку стільця і, повернувши голову, кинув погляд у вікно, у квадрат сірого міського пейзажу, по якому діагоналлю проходила тріщина.

4

Ранній золотавий ранок повернув Ніка на декілька хвилин у дитинство – сонячні промені пронизували наскрізь легку фіранку на вікні спальні та своїм теплом ніжили шкіру на обличчі, торкалися повік. Ще не розплющивши очей, він примружився і згадав, точніше, навіть не сам згадав, а шкіра, обличчя згадали уранішнє тепло сонячних променів, що будило його в хатинці бабусі під Житомиром. Там його ліжко стояло просто під вікном – так само, як і тут.

Він підніс руку, затуляючи очі від яскравого сонячного світла. Відчув на зап'ястку холодний метал – забув увечері зняти годинник. Ну що ж, дуже до речі. Поглянув на циферблат. Пів на сьому. Навкруги – санаторна тиша.

Нік підвівся, прийняв душ, поголився. Заглянув у дбайливо заповнений чужими руками холодильник – сир, ковбаса, овочі, в дверцятах із внутрішнього боку – три яйця. Якраз на хорошу яєчню. Подумав про Таню з Володькою. Як вони там зараз? Що їдять? З отриманих за квартиру шести тисяч зелених він залишив їм одну тисячу, але просив бути економнішими. Гроші їм будуть потрібніші тут.

Поснідавши, одягнувся і вийшов. Запам'ятавши свій будиночок, прогулявся по стежинах і доріжках, забрів випадково до воріт, біля яких дрімав, сидючи на стільці, солдатик без зброї.

Те, що солдат був без зброї, якось особливо порадувало Ніка. Мирна країна – Україна. У Таджикистані такого бути не могло. Недаремно він сюди приїхав.

Помилувавшись сонливим солдатиком, він розвернувся і попрямував у протилежний бік. Вийшов до невеликої кручі, з якої відкрився чудовий краєвид: звивиста річка, верби над водою, качки.

Подивившись навсібіч, помітив праворуч сходинки вниз. Спустився біля маленького понтона, до якого було прив'язано декілька човнів. Уздовж берега бігла стежина. Нік повільно прогулювався по ній, насолоджуючись свіжістю вранішнього річкового повітря. Вийшов до огорожі з металеві сітки і, на свій подив, побачив у ній величезну дірку, саме там, де огорожа перетинала стежину. Знову далеким пострілом пам'ять винесла на поверхню зовсім іншу огорожу – з колючого дроту. Таджикицька огорожа, в якій будь-яка дірка могла нести раптову смерть.

Нагнувшись, він проліз крізь дірку і продовжив свій шлях.

Зупинився, побачивши на березі рибалку – високого чоловіка у ватнику та спортивних штанах із капшуками на колінах. Перевів погляд на річку перед рибалкою. Знайшов нерухомий поплавець. Підійшов ближче.

– Ключе? – запитав неголосно.

– Ключе, тільки ліниво, – відповів, обернувшись, рибалка. Ніку раптом захотілося просто поговорити. Про що завгодно. Про рибу, про погоду, про життя.

– Ви місцевий? – запитав він рибалку.

– Еге ж, тут нагорі живу.

– А я тільки вчора приїхав...

– Відпочиваєте?

– Атож. Тут поруч, у будиночку. Ви не знаєте, де поблизу магазину?

Рибалка всміхнувся.

– Навіщо вам магазини, якщо ви сюди приїхали? Гастроном у вас там на території є. Ще кілька магазинів – у Кончі-Заспі, двадцять хвилин пішки. Ви що, не з Києва?

– Ні, з Таджикистану. Сім'я ще в Саратові, а я поки що сам приїхав. Розгледітися потрібно, квартиру підібрати. Скільки в Києві квартири коштують?

– По-різному. Однокімнатні – від десяти тисяч доларів.

– Скільки? – здивувався Нік, і на його обличчі несподівано з'явилася розгубленість. – Чому так дорого? Я он свою трикімнатну в Душанбе за шість тисяч продав.

Рибалка подивився на Ніка зі співчуттям.

– А ви що, не дізнавались, які тут ціни? Так, навмання приїхали?

Нік мовчав. Він раптом зрозумів, що і місцевих грошей у нього немає. Тільки квартирні долари. Він і запитати у Івана Львовича не додумався про гроші, хоча той іще в Душанбе обіцяв «підйомні» на облаштування.

– Може, кави хочете? – несподівано запропонував рибалка. – Клювання вже не буде, ходімо до нас...

Поки рибалка змотував снасті, Нік думав про квартиру. Всі його плани на майбутнє в новій країні були передусім пов'язані з добротним житлом. І раптом абсолютно незнайомий чоловік розбив його плани вщент. Зруйнував усе до решти, а тепер кличе випити з ним кави.

«Але ж це правда, – думав Нік. – Те, що він говорить. Чого йому мене обманювати? Значить, стільки квартири тут і коштують».

Адже він там, у Душанбе, запитував у Івана Львовича про квартири, про ціни.

«Не турбуйся! – сказав тоді Іван Львович. – Усе по кишені». По якій кишені? По чийй?

– Ну так що, вип'єте кавусі? – Рибалка повторив своє запитання, вже тримаючи в руках бідончик зі спійманим рибним дріб'язком і вудку.

– Спасибі. Вип'ю.

Вони піднялися по стежині на пагорб. Увійшли до хвіртки. Проїшли повз старий масивний двоповерховий будинок.

– Тут моя теща живе, – кивнув на будинок рибалка. – А я собі он побудував.

Метрів за вісімдесят попереду виріс цегляний триповерховий красень-будинок.

Нік відразу виповнився заздрістю й пошаною до цього чоловіка.

– Що, самі побудували? – перепитав.

– В основному сам. Іноді брав на допомогу то сина, то дядьків із ближніх сіл.

– Так ви будівельник?

– Я? – Рибалка посміхнувся. – Ні, я – письменник. Це письменницьке селище, ну як Переделкіно під Москвою...

– У мене в роду теж письменник був. По батьківській лінії. Я до пуття з родацтвом так і не розібрався. Сергеев-Ценський.

– Та ну! Значить, не даремно вас сюди занесло! Він же, здається, в Криму жив, на Україні!

Зайшли в будинок. Відразу потрапили до просторої кухні зі старовинним шкіряним диваном із роздутим пружинним сидінням і високою дерев'яною спинкою, що закінчувалася дзеркалом.

Перед диваном стояв довгий сосновий стіл.

– Сідайте! – кивнув рибалка. – Я зараз.

Нік усівся, провів долонею по гладенькій стільниці.

– Це теж моя робота, – озирнувшись сказав рибалка.

Він запалив плити. Задзижчала кавомолка в його руках. По дерев'яних сходах спустилася сонна жінка в нічній сорочці. Спустилася, втупилася розгубленим поглядом у Ніка, потім у хазяїна.

– Валю, ти що, не сам? Ой! – Вона хутко подалася нагору і хвилин через п'ять спустилася вже в халаті.

– Це моя дружина – Світлана. А я – Валентин.

– Нік, – відрекомендувався гість. – Даруйте, я не хотів вас обтяжувати.

– Я його на каву покликав, – пояснив Валентин своїй дружині. – З Душанбе приїхав...

– Мені теж кави, – попрохала Світлана.

«Красива жінка», – подумав Нік, дивлячись на дружину Валентина. Витончена, висока, великоока. Щось аристократичне в ній є.

Згадав про свою Таню. Вона теж була вродлива, але її краса була приземлена, селянська. Це не гірше і не краще. Це просто дві різні краси...

Потім вони сиділи за сосновим столом. Світлана пила каву й терла очі. Позіхала.

– Ми учора лягли пізно, – пояснив Валентин. – Друзі з Києва приїжджали. До другої сиділи, пили. Я, коли вип'ю, прокидаюсь о п'ятій – о пів на шосту. І все. Тому – відразу на річку з вудкою.

– Скільки сьогодні наловив? – поцікавилась дружина.

– Сім краснопірок.

Вона посміхнулася.

Там же Нік і поснідав удруге, після чого відчув, що засидівся в хлібосольному будинку. Пора і честь знати.

– Ви ще приходьте, якщо нудно буде, – сказав на прощання Валентин.

5

На порозі будиночка Ніка зустрів схвилюваний Іван Львович.

– Я вже думав, щось сталося, – кинувся він, забувши привітатися. – Стукаю-стукаю, а ніхто не відчиняє. Думаю, не може ж людина так міцно спати...

– А я думав, що ви тільки через кілька днів приїдете! – сказав Нік, дістаючи з кишені ключа.

– Я теж так думав, але обставини... Іноді вони змінюються занадто швидко. Головне – встигати реагувати. Я зараз чайник поставлю, а ви сядьте за стіл і спробуйте зосередитись. У нас буде дуже серйозна розмова...

Нік слухняно пройшов у вітальню, всівся за стіл.

– Хтось із колег під мене копає, – Іван Львович всівся навпроти. – Отож я сьогодні без шофера, своїм ходом. Удома «жучка» знайшов на кухні, за батареєю. Ви, я сподіваюся, тут ні з ким не знайомилися?

– Ні, – відповів Нік і відчув себе «по-офіцерськи» незручно, злукавивши.

– І не треба. Мабуть, справи тепер підуть швидше. Нам потрібно поспішати... Коротше, відпочити після дороги вам не вдасться...

З кухні донеслося шипіння чайника. Іван Львович немов спохватився, швидко вибрався з-за столу. Повернувся з чаєм.

Нік помітив, як у полковника тремтять руки. «Старість або нерви», – співчутливо подумав він.

– Отже... – Іван Львович перевів подих, знову влаштувавшись на стільці. Ковтнув чаю, обпікся, відставив чашку вбік. – Ми, чесно кажучи, не збиралися відразу вводити вас у курс справ. Принаймні повністю. Але доведеться. Річ у тім, що наш колишній КДБ стоїть на порозі реформ, які дуже багатьом не подобаються. Але головне – у нас є згода президента і декількох важливих людей нагорі. Реформа перша і найважливіша – це створення Федерального бюро за принципом американського ФБР. Власне, нам необхідно мати дві служби замість однієї, щоб легше було контролювати лояльність і цілковиту підзвітність урядові обох служб. Парламент зарубав наші офіційні спроби створити ФБУ – їм це не вигідно. Багато голів просто полетять, адже у СБУ є компромат на сотні й тисячі людей, але доки вони монополісти – то можуть просто використовувати компромат у своїх інтересах, вважаючи, що їх інтереси і є інтересами держави. Подвійної монополії на компромат не буває, а враховуючи, що ФБУ з'явиться ніби зсередини СБУ, ця монополія природним чином зруйнується. Розумієте?

Нік кивнув.

– У чому тепер проблема? – вів далі Іван Львович. – У тому, що для створення ФБУ просто немає коштів. Дуже смішно але, на жаль, занадто серйозно, щоб ставитися до цього з гумором. Я – кадебіст старої школи, і мені, повірте, боляче дивитись, як засмічуються наші лави. Приходять люди з вулиці без усяких принципів. У кращому разі – сподіваючись на кар'єру, в гіршому – розраховуючи на використання даху ДБ з корисливою метою. Якщо наші плани здійсняться, то відмінність між чистотою рядів ФБУ і СБУ буде така ж, як раніше між КДБ і міліцією. І відповідно можна буде гарантувати безпеку державних інтересів. Ви гадаєте, що раніше можна було зробити замах на прем'єр-міністра й залишитися безкарним? Чи розстріляти в аеропорту депутата і спокійно поїхати на машині? Ні. Такого раніше бути не могло.

Іван Львович підніс чашку до губ, подмухав на чай, зробив ковток.

– Усе, що я вам зараз говорю, має залишитися суворо між нами. Не тільки тому, що ми вас уже вважаємо нашим співробітником. Володіти цією інформацією просто небезпечно – вона набагато сильніша за вас і за мене. Вона може вбити миттєво. Сподіваюся, ви розумієте. Державні інтереси – über alles – понад усе. Можна сказати, що їм усе людське – чуже. Для анти-

ментів і емоцій просто немає місця. Тут служба, творче, але в той же час механічне виконання завдань, якнайточніший розрахунок, цілковите презирство до будь-яких сумнівів. Ці правила діють в усіх службах світу, і ми тут не виняток. Тепер про кошти, яких немає. Ви, напевно, знаєте, що сталося із спільною радянською власністю за кордоном. Її забрала Росія. Оголосила себе правонаступницею великого і неподільного. Але був ще один великий і неподільний, який мав ще більшу кількість власності та вкладень за кордоном – КДБ. Про цю власність ніхто нічого не чув. Декілька моїх колег із різних колишніх республік намагалися порушити це питання на офіційному рівні, й у результаті я навіть не зміг поїхати на їх похорони. Мені просто «не порадили» їхати. Справа делікатна, і на державному рівні ніхто нею займатися не хоче. Хоча, за найскромнішими підрахунками, на долю СБУ, якби цю власність ділили по-чесному, а не «по-братськи», припало б не менше мільярда доларів. Думаю, вам важко уявити кількість нулів у цій сумі. Річ у тому, що в основному це «жива» власність: банки, фірми, заводи, навіть готелі – принаймні один із них у Швейцарії. Усе це створювалося на гроші з оперативного бюджету і потім уже розвивалося само собою, приносячи прибуток і навіть фінансуючи окремі операції. Якщо нам вдасться отримати хоч би один відсоток од цієї суми – ми зможемо не лише розвернутись, але й почати по-справжньому працювати. На сьогодні я вас більше навантажувати не буду. Подумайте про почуте, проаналізуйте. Розслаблятися вам уже немає сенсу, попереду – робота.

– А яка саме робота буде в мене? – запитав Нік, задумливо жуячи губами.

– Про це пізніше. Може, у вас є інші питання, на які я зможу відповісти?

– Так, щодо квартири і моєї сім'ї. Коли вони зможуть приїхати?

– Гадаю, з цим потрібно почекати. По-перше, ви ж хочете, щоб у сім'ї була хороша квартира, а грошей у вас навряд чи вистачить на одну кімнату в комуналці...

– Але ви ж говорили, що квартира буде «по кишені»!

– Я ж не говорив, що по вашій кишені. По кишені ФБУ, коли ми почнемо працювати, тобто коли з'являться кошти. Поки що ви можете жити тут абсолютно безкоштовно.

– Але ж я відправив сюди контейнер із речами! Він скоро прийде.

– Нічого страшного. Нікуди він не подінеться. Полежить на митному складі місяць-другий. Ми навіть заплатимо за зберігання... Ну, я бачу, ви стомилися. Полежте, подумайте, а я піду прогуляюся. Повернуся годинки через три.

Нік залишився сам. Тиша, що повернулася в будинок після відходу Івана Львовича, здалася йому незатишною та тривожною. Майбутнє вкрилося туманом.

Обіцяна служба не лякала, ні. У пропозиції полковника він передусім відчув довіру до себе. Така довіра лестила. Лестив навіть сам той факт, що вибір полковника ліг саме на нього, і це збіглося з його спробами вибратися з жовтого Таджикистану. Тепер уже здавалося, що та зустріч на виході з Управління прикордонними військами не була випадковою. Тепер уже не вірилося, що випадковість може так багато змінити в житті. Засмучувала тільки непевність приїзду сім'ї, тривога за них. Як там вони живуть на дачі у рідні в Саратові? Що їдять? Що роблять? Чи згадують його? Чи чекають од нього звісток?

Звичайно, чекають. У цьому було б безглуздо сумніватися. Нік приліг на канапу. Заплющив очі. Подумав про те, що в липні йому виповниться сорок років. Добре б відсвяткувати разом із сім'єю. Може, доведеться злітати заради цього в Саратов? Адже ясно, що за півтора місяця питання з квартирою не вирішиться.

6

Із Дмитром Ракіним Віктор зустрівся навіть раніше, ніж збирався. Просто наткнувся на нього, вийшовши на вулицю подихати свіжим повітрям.

- Ти це куди в робочий час? – погрозово-жартівливо запитав Дмитро замість вітання.
- Якраз тебе шукаю, – признався Віктор.
- Жартуєш! Навіщо я тобі потрібен?
- Не жартую, – абсолютно серйозно мовив Віктор, і посмішка на обличчі приятеля та колишнього колеги зникла за стуленими тонкими губами.

– Ну, якщо не жартуєш, підемо де-небудь сядемо! – запропонував Дмитро.

Вони мовчки дійшли до підвального бару «Сивий кіт», спустилися сходами. У барі було безлюдно, й навіть за стійкою ніхто не стояв у очікуванні клієнтів. Довелося Дмитрові дістати з кишені монетку й постукати по мармуровій стійці. На металевий цокіт виглянула миловидна дівчина з обличчям, переобтяженим косметикою.

Вони всілися за кутовий круглий столик із мармуровою стільницею. Мармур був такий холодний, що, доторкнувшись до нього, Віктор одразу відсмикнув руку. В барі було прохолодно, і прохолода ця дивно контрастувала із жарким сонцем на вулиці.

Немов на підтвердження цих відчуттів за стійкою закашлялась молода барменша.

- Ну, розповідай, – Дмитро спрямував лукавий погляд на Віктора.
- Що розповідати, ти напевно знаєш. Я справу отримав. Убивство...
- Вітаю! Є можливість відзначитись!
- Не впевнений, – задумливо мовив Віктор.
- Чому? – нагано здивувався Дмитро. Віктор ковтнув кави.
- Розумієш, – сказав він. – Схоже, що хтось хоче мене підставити. У мене ж у провадженні тільки дрібниці були, а тут – убивство генерала, радника президента. І саме мені!..

Віктор подивився на Дмитра запитливим поглядом.

- Сам допер, чи Щур розтлумачив? – запитав після паузи Дмитро.
- Сам би допер, напевно, трохи пізніше... – признався Віктор. – Але що це змінює?
- Нічого не змінює, – кивнув Дмитро. – Ставки ті ж, коні теж.

Він дістав із нагрудної кишені сорочки пачку сигарет. Запалив.

– Це я тебе порадив, – неголосно, між двома затяжками мовив Дмитро. – Я тобі все поясню. Ні, мабуть, не все. Точніше – я всього і знати не можу.

Дмитро машинально «втоптав» недопалену сигарету в скляну попільничку і тут же дістав із пачки другу. Знову запалив.

Віктор допив каву. Сходив до стійки, взяв іще чашку.

Мовчання тривало хвилин п'ять.

- Так ти мені щось поясниш? – запитав нарешті Віктор.
- Авжеж, – отямився Дмитро і вм'яв у попільничку другу сигарету. – Справу перекинули тобі, щоб легше було відстежувати супутні процеси.

– Які процеси?

– Які йдуть зазвичай попутно зі слідством. Процеси тиску, втручання, підкидання анонімної інформації тощо. Ти не бійся, це нормальна робота, і якщо впораєшся – можеш опинитися зовсім у іншому місці, і кабінет у тебе буде теплий і без битих шибок. Ти справу вже читав?

– Так.

– Ну так уперед і з піснею!

– А ти впевнений, що цю справу можна буде довести до кінця?

– Це залежить від кінця, – сумно посміхнувся Дмитро. – Але ти не турбуйся, тебе в спокої не залишать, допомагатимуть, радитимуть. Сам усе зрозумієш! Коли що – телефонуй!

Віктор заховав візитку Дмитра в кишеню, кивнув замість «спасибі».

Після підвального бару було куди приємніше опинитися на сонячному боці вулиці.

– Тобі тут із міністерства дзвонили! – зустрів Віктора в райвідділі майор Крисько і підморгнув. – Тепер треба з тобою обережніше, адже ти шишкою зробився? Так?...

– Та ну вас! – Віктор спересердя махнув рукою. – Якою шишкою? Ще пощастить, якщо тільки шишками відбудуся від усього цього!

– Не бійся, цеглина на голову вже не впаде! Ти тепер на колесах!

– На яких?

– За годину приганятимуть, – Леонід Іванович кивнув із посмішечкою. – Укртрансбанк виділив МВС десять «мазд» як спонсорську допомогу. Одна – твоя! Ось тобі й демократія у дії. Воно і правда, навіщо генералам по дві «мазди». Негарно! Сам-то щось з'ясував? Чи так прогулювався?

– З'ясував, – видихнув Віктор. – Тепер...

– З'ясував, і добре, – перебив його майор. – А мені розповідати не потрібно. Це тобі виявлено високу довіру, а не мені... До речі, там у мене в кабінеті стажисти нудяться, ходімо, подивишся на них.

Стажисти – п'ятеро худорлявих хлопців у міліційній формі – здалися Віктору на одне обличчя. Усі блідуваті, прищуваті, насторожені. «Обличчя покоління», – подумав Віктор, придивляючись до них і намагаючись знайти особливі прикмети, завдяки яким можна було б хоч щось сказати про характер хлопців.

– Ну що, готові до служби? – бадьорим голосом запитав їх майор.

– Так точно, – трохи врзноїбій і без ентузіазму відповіли вони.

Майор обернувся до Віктора і значущо посміхнувся.

– Лейтенант Слуцький проведе з вами бесіду і передасть вам справи. Потім із усіма питаннями звертатиметеся до мене. За безглузді питання каратиму позбавленням пайка! Все!

Майор іще раз посміхнувся Віктору й вийшов, залишивши його зі стажистами у своєму кабінеті.

Віктор розгубився. Він глитнув слину, гарячково думаючи, що за бесіду проводити з цими новачками.

– Зараз я принесу справи, – мовив Віктор і рвонув услід за майором, залишивши стажистів чекати обіцяної бесіди.

– Леоніде Івановичу, про що мені з ними розмовляти? – запитав він, наздогнавши майора. – Ви ж нічого не говорили!

– Належить провести бесіду! Не мені ж, старому цинікові, говорити їм про кришталеву чесність, порядність, обов'язок. Накидай їм декілька гасел, передай справи і визначся: кого візьмеш у помічники. Тільки особливо на допомогу такого помічника не розраховуй. Хіба що каву зварить або за пивом збігає. Йди!

Із бесідою Віктор уклався в три хвилини. Судячи з того, як стажисти його слухали, говорити довше не мало сенсу. Потім він розклав на столі справи. Узяв папір із прізвищами стажистів. Поліщук, Петров, Плачинда, Ковінько, Іванов. Кожен отримав по декілька тек зі справами.

– Питання є? – запитав Віктор.

– Так, на квартоблік де можна стати? – запитав один із них, але з того, як усі п'ятеро втупились у Віктора, він зрозумів, що питання спільне.

– Це до майора! – спокійно сказав Віктор. – Кабінети вам виділили?

– Один на всіх, – відповів хтось.

– Ідіть, починайте працювати.

Залишившись на самоті в кабінеті майора, Віктор підійшов до вікна. З висоти другого поверху місто здавалося напрочуд мирним і зеленим. З вулиці долинали крики дівчор. Літо було у розпалі, і нехай за календарем воно тільки-тільки починалося, йому, літу, на календар було наплювати.

– Ну що, кого береш у помічники? – почувся із-за спини голос майора.

– Поки що нікого, – обернувся Віктор. – Придивлюся...

– Я там наказав, щоб із твого кабінету зайві столи прибрали... Хвилину через двадцять привезуть результати розтину, так що нікуди не йди!

– Розтину?

– Еге ж, а ти що, думаєш, що мертвих генералів не розтинають? Іди до себе, а то пригрівся в моєму кабінеті!

Тон майора був жартівливий, але в його жартівливості відчувалася втома.

Віктор поспішно вийшов.

Усівшись за своїм столом, розкрив теку і, перегорнувши фотознімки, знову втупився в машинописний текст.

«Броницький Вадим Олександрович, 1950 року народження, народився в с. Хрести Донецької області. Одружений, має одного сина. Адреса: Київ, вул. Суворова, 26, кв. 133».

Уважно перечитавши вступний текст, Віктор, на свій подив, помітив, що ніде не згадувалося про службу і місце роботи покійного. Поки думав, дивлячись крізь тріснуту шибку на забарвлене яскравим сонцем листя дерев, на столі хрипко дзвякнув телефон.

– Зайди до мене, – попросив майор.

Віктор зайшов.

Чоловік у цивільному, що відрекомендувався Кудряшовим, простягнув Віктору прозору поліетиленову теку з паперами та ключі від машини.

– Тільки поспішати не треба, а то машина потужна, не впораєтесь, – сказав чоловік у цивільному. – Ви ж тільки «запорожець» водили?

– Так.

Чоловік у цивільному кивнув, потім зиркнув на майора, що сидів за своїм столом, і вийшов. Леонід Іванович розвів руками.

– Працюй! – сказав він. – Висока довіра вимагає обережності! Головне – не поспішати!

А за тріснутою шибкою наближався ранній вечір. Віктор закип'ятив собі чаю. Прочитав результати розтину – смерть від серцевого нападу. Знизав плечима. З таким папірцем справу можна перевести під іншу статтю – злісне хуліганство. Наруга над трупом... Якось усе це мало дивний вигляд: людина сама померла, хтось її підібрав, прив'язав за шию до рекламного дирижабля і відправив у небо...

Зверху на результаті розтину стояв номер телефону й адреса лабораторії судмедекспертизи. Підпис судмедексперта не читався – таку карлючку могла поставити людина з будь-яким прізвищем.

Важко зітхнувши, Віктор подивився на годинник – пів на сьому. У лабораторії вже нікого немає, і на його питання, мабуть, до завтра не дадуть відповідь. Він склав усі папери у теку, взяв ключі від машини.

Червона «мазда» стояла ліворуч од входу. Біля неї прогулювався сержант із «калашниковим» – охорона райвідділу.

– Нічого машинка! – схвально сказав він Віктору, що відмикав дверця ключем. – У вас же центральний замок! – додав він придивившись.

Із виглядом знавця він узяв у Віктора ключі, показав на дві кнопки брелока-дистанційки. Натиснув кілька разів, із посмішкою спостерігаючи, як слухняно клацає машина дверними замками. Потім повернув ключі Віктору.

У салоні пахло дезодорантом. Віктор вів машину обережно, уважно стежачи в обидва дзеркала заднього огляду. Кілька разів йому сигналили знервовані його повільною їздою іно-марки, але це не змусило його їхати швидше.

На Південному мосту він прилаштувався в хвіст такого ж повільного «фольксвагена» і неспішно покотив за ним зі швидкістю шістдесят кілометрів за годину.

Раптом сторонній звук змусив його сіпнутися. М'яка телефонна трель долинала з ніші під магнітолою. Віктор засунув туди руку й витягнув мобільний телефон. Потримав перед собою, розглядаючи його та слухаючи трель, що повторювалась. Інтуїція підказала натиснути на зелену кнопчку.

– Ну як машина? – запитав незнайомий чоловічий голос.

– Клас, – відповів Віктор. – А хто це?

– Георгій. Георгій Георгійович, але ми будемо на ти. Так простіше. Я подзвонив тільки познайомитися, пора вже. Фільми про американських полісменів любилаєш?

– Так.

– Там вони завжди удвох працюють. У «Міцному горішку» і в інших. Напарники. Я буду твоїм напарником...

– Коли? – приголомшено запитав Віктор.

– Уже, – відповів чоловічий голос. – Так що звикай до думки, що ти не сам. Тобі ж легше буде. І безпечніше. Зрозумів?

– Не зовсім...

– Це не страшно. Мій мобільний – 240-80-90. Запам'ятай. До речі, папери про розтин уже прочитав?

– Так.

– Я б тобі радив завтра підїхати туди й поговорити з експертом...

– Я й так збирався.

– Молодець! Світла голова! – мовив чоловічий голос. – Телефон у машині не залишай! Бувай!

Підїхавши до будинку, Віктор згадав, що не взяв на роботі пайок. Настрій одразу упав. Хоч час і не пізній, але госпвідділ уже на замку, і ніхто йому не видасть в обмін на підпис обіцяний кульок із продуктами.

7

Іван Львович повернувся пізніше, ніж обіцяв. Сказав, що зустрів знайомого й засидівся з ним у барі. Виявляється, бар був зовсім поряд. Згадка про бар підштовхнула Ніка до питання про гроші.

– Звичайно, звичайно. Ось! Я просто забув, – Іван Львович витягнув із внутрішньої кишені піджака конверт і простягнув Ніку. – Тут двісті гривень. На перших порах. Не соромтеся, витрачайте. Власне, чом би нам із вами не повернутися до бару? Я пригощаю! Тільки буквально два слова спочатку. По-перше, якщо ви боїтеся роботи, яку я вам запропонував, можна зробити крок назад. Тобто вам доведеться повернутися в Саратов і далі вирішувати свою долю самостійно. Це, звичайно, вас не звільняє від відповідальності за володіння отриманою інформацією...

– Ні, ні, я згоден... – поспішно вставив Нік, надягаючи піджак.

Іван Львович усміхнувся.

– Я знаю, що ви згодні. Мені важливо знати, що ви ТВЕРДО згодні, а не вимушено. Від цього ж залежить результат роботи... Ну, тоді ходімо!

На вулиці було ще світло. Сонце, що сховалося за горизонт, усе ще підсвічувало звідти небо, але білий ріжок місяця вже висів на нім, очікуючи приходу темряви. Ще трохи, і він пожовкне, сповістивши вечір.

Вони йшли неспішно по безлюдній доріжці.

– Тут що, майже ніхто не відпочиває? – здивувався вголос Нік.

– Чому ж. Відпочивають. Просто це місце не для масового відпочинку.

Бар розташовувався в будиночку з відкритою терасою над обривом.

– Горілка? Пиво? Вино? – запитав Іван Львович. У внутрішньому залі нікого, крім молоденького бармена, не було. Тільки на терасі сиділи декілька людей.

– Горілку, – сказав Нік.

– Два по сто «Княжого келиха», пляшку талої води та наріжте лимон.

– Сідайте, я принесу, – бармен послужливо всміхнувся і поправив метелика на білій сорочці.

Нік і полковник вийшли на терасу і всілися за вільний столик. Ніхто з відвідувачів не звернув на них уваги.

Свіже річкове повітря оживило Ніка. Він роззирнувся на всі боки. Подумав, що зможе сюди заходити і сам – приємне місце.

Підійшов бармен із тацею, виставив усе на столик і безшумно віддалився, немов його спеціально навчали бути безшумним.

– Ну, – Іван Львович підняв широко низьку скляночку з горілкою. – За удачу. За нашу спільну удачу!

Нік випив усе залпом. Тільки потім помітив, що полковник відпив навряд чи чверть.

Мабуть, на обличчя Ніка набіг винуватий вираз, тому що полковник усміхнувся, махнув рукою. Потім підвівся з-за столу.

– Нічого-нічого, – сказав він. – Я зараз іще замовлю.

Місяць уже пожовк і висів просто над терасою. Прийшла ще одна пара відвідувачів, але вони з келихами в руках стали біля бортика й дивилися тепер на річку. Атмосфера була сповнена романтики.

– Привезете дружину, приведете сюди, теж ось так постоїте, – кивнув на них Іван Львович. – Дуже душевно. Мені, старому, вже не до місячного сяйва. Хоча по сто грамів я ще можу.

Нік підніс свою склянку до рота, відпив небагато. І раптом неголосна трель продзвеніла десь зовсім поряд. Він озирнувся на всі боки, не розуміючи, звідки вона долинає. Потім поба-

чив, як Іван Львович дістав із кишені мобільний телефон, підніс до вуха. Сказав у трубку «зараз» і, підвівшись, одійшов убік.

– Так, слухаю... так... – долинав до Ніка голос полковника. – Добре... зараз двадцять одна сорок п'ять. Зрозумів.

Повернувшись за стіл, Іван Львович насамперед кинув собі в рот кружальце лимона. Потім заховав мобільний у бокову кишеню. Зробив ковток горілки і тільки після цього подивився на Ніка.

– Оберти набираються, – мовив він якимось утомлено. – Куди поспішати? Ця молодь, за нею не вженешся! Гаразд. Через півгодини поїдемо в місто.

– Навіщо? – запитав Нік і тут же отримав у відповідь суворий і холодний погляд, що наче промовляв: «Накази не обговорюють».

Полковник подивився на годинник. Кинув собі в рот іще одне кружальце лимона.

– Ти кіно любиш? – запитав він раптом більш-менш доброзичливо.

– Люблю.

– Ну так побачиш.

8

Темно-синій «БМВ» віз їх безлюдними вулицями Києва. Шофер поспішав, мчав стрілою на жовте, а іноді вже й на червоне світло.

Вони вискочили до філармонії й покотилися вниз по Володимирському узвозу.

Зупинилися в якомусь подільському провулку.

– Чекай тут, – наказав шоферові Іван Львович. Вуличні ліхтарі не світили, і тільки віконне жовте сяйво зрідка падало на нерівний асфальт провулка.

– Швидше, швидше! – квапив Ніка полковник. Вони повернули за ріг.

Метрів за сто попереду стояв вантажний мікроавтобус. По тому, як цілеспрямовано попрямував до нього Іван Львович, Нік зрозумів, що вони вже прибули на місце.

На боковій стіні мікроавтобуса великим шрифтом було написано «Мюллер ЛТД – підвісні стелі».

Іван Львович підійшов до водійського віконця, кивнув комусь, потім одійшов до задніх дверей. Овернувся на Ніка, що стояв за п'ять метрів.

Дверці відкрилися, і вони швидко забралися всередину.

Усередині мікроавтобус більше нагадував телевізійну студію на колесах – три монітори, прилади з датчиками, тумблери, комп'ютерна клавіатура.

– Сідай, – полковник передав Ніку розкладний рибальський стільчик. – Сідай і дивися! – Він показав рукою на три підвішені монітори.

На одному Нік побачив коридор чиеїсь квартири. Звичайний коридор – із вішалкою на стіні, з дзеркалом, із внутрішнім боком входних дверей. Другий монітор показував простору кухню з круглим столом, величезним трикамерним холодильником та іншою розкішшю, яку Нік бачив до цього тільки в рідкісних західних журналах, що діставалися Душанбе. На третьому моніторі у кріслі-гойдалці сидів чоловік років п'ятдесяти. Щоправда, сидів він якось незручно, нерозслаблено. Придивившись, Нік зрозумів, що чоловік прив'язаний до крісла. Руки – до підлокітників, ноги – до переднього саночного вигину дерева. Брезентовий речовий пас прив'язував тіло до спинки крісла.

Нік озирнувся на полковника, але той уважно дивився на монітори. Окрім них, за моніторами стежив молодик років тридцяти, який їх і впустив усередину.

На лівому, «коридорному», моніторі відчинилися двері чи то з ванної, чи з туалету. У коридор вийшов невисокий хлопець у джинсах і футболці з якимсь написом. На плечі у нього бовталася сумка. Він постояв перед дзеркалом, розглядаючи себе, потім зосереджено всміхнувся і пішов назустріч камері, що передавала зображення на монітор. Зникнувши з коридора, він з'явився в кімнаті. Дістав із сумки касету, підійшов до музичного центру. Вставив її. Відійшов до прив'язаного до крісла-гойдалки чоловіка.

– Звук іде? – запитав Іван Львович, не відриваючись од монітора.

– Йде, – відповів молодик за пультом.

– Голосніше можеш зробити?

У салоні мікроавтобуса пролунало шипіння і на його фоні – ритмічні часті удари.

– Я не винен, – пролунав слабкий голос прив'язаного до крісла-гойдалки чоловіка. – Мене підставили.

– Усіх час від часу підставляють, – відповів хлопець, що стояв перед ним.

Потім він опутився навпочіпки. Розкрив свою сумку і витягнув із неї якийсь пристрій із найжаченими дротами. До дротів приєднав іще якусь деталь, потім подивився на годинник і, засунувши пристрій під крісло, звівся на ноги. Озирнувся на музичний центр.

– Може, голосніше зробити? – запитав зв'язаного і, не чекаючи відповіді, підійшов і додав гучності.

Тепер часті ритмічні удари зазвучали сильніше.

– Що це? – запитав Нік.

– Запис серцевого ритму, – не обертаючись відповів Іван Львович.

Тим часом хлопець перейшов із «кімнатного» монітора в «кухонний». Дістав із холодильника ковбасу, нарізав хліба, зробив собі каву. Поводився абсолютно спокійно, як господар. Тільки час від часу поглядав на свій годинник.

Чоловік у кімнаті розхитував крісло-гойдалку. Мабуть, намагався звільнитись, але у нього нічого не виходило.

– Кава є? – запитав Іван Львович, стежачи за «кухонним» монітором.

Молодик за пультом нахилився й подав полковникові термос. Той налив собі, випив. Потім знову налив у пластмасову чашку-кришку і простягнув Ніку.

Їх погляди зустрілися, й Іван Львович, кивнувши на «кухонний» монітор, запитав:

– Ну як тобі кіно?

Нік знизав плечима. Він насправді мало що розумів у побаченому.

– Ти за хлопцем спостерігай, – сказав полковник. – Сергій Володимирович Сахно. Тридцять три роки. Цікавий тип. Із біографією. Теж колишній офіцер, сапер. Комісувався, коли його вагітна подруга загинула. Психіка нестійка. Йому підкинули винного в смерті подруги. Ось тобі й кіно.

– А що це за касета, яку він у магнітофон уставив?

– Запис серця дитини в череві матері. Тепер роблять. Мода. Фотографії за допомогою ультразвуку, запис ритму серця... У мій час у дитини, що народилася, відрізували пасемце волосся і зберігали в конверті на пам'ять, а тепер із новою технікою кожен божеволіє по-своєму! Стоп!

Іван Львович, сам себе зупинивши, втупився в «кухонний» монітор.

Сергій Сахно – тепер Нік уже знав, як звуть цього хлопця, – подивився укотре на годинник і, залишивши недоїдений бутерброд на столі, заспішив, зазбирався. Швидко заглянув у кімнату. Посміхнувся, побачивши полоненого, що гойдався у кріслі. Підійшов до музичного центру і ввімкнув касету на повну гучність.

Після цього вийшов у коридор і, ще раз подивившись на себе в дзеркало, попрямував до входних дверей.

Ніку раптом усе стало більш-менш зрозуміло. Зрозуміло було і те, що під кріслом-гойдалкою Сергій Сахно залишив вибуховий пристрій із годинниковим механізмом.

– Міну встигнуть знешкодити? – напружено запитав він, обернувшись до полковника.

– Навіщо? – здивувався той.

– Як навіщо? Він же загине! – Нік кивнув на «кімнатний» монітор.

– Так, – кивнув полковник. – Загине. Але нас тут немає, розумієш? Ми нічого цього не бачили. З іншого боку будинку стоїть інша машина з устаткуванням сильнішим – це вони за всім стежать, усе контролюють і дають усьому статись. А ми тільки підглядаємо. Ми вже своє підгледіли, і пора відпочивати.

Іван Львович кивнув молодикові за пультом. Монітори згасли. Шум, шипіння і ритмічні удари зникли. Стало незвично тихо, і тиша ця ввійшла до дисонансу із внутрішньою напругою Ніка.

Завівся мотор. Нік відчув, як мікроавтобус повільно поїхав, розвернувся, кудись повернув іще раз, зупинився.

– Ходімо! – наказав полковник, відчиняючи задні двері.

Перед ними стояв темно-синій «БМВ». Як тільки вони пересіли туди, мікроавтобус поїхав.

Машина мчала повз сплячі будинки великого міста. Світлофори блимали жовтим світлом, даючи нічному транспорту цілковиту свободу і не беручи на себе ніякої відповідальності за надання цієї свободи.

Нік сидів у пригніченому стані. В голові лунав запис частих ударів серця дитини, що не народилася. Перед очима зв'язаний полонений розхитував крісло-гойдалку, намагаючись, видно, перекинутися.

– Невже не можна було покарати його по-іншому? – запитав Нік.

– Кого?

– Зв'язаного...

– А за що його карати? Він нікого не вбивав.

Нік нерозуміюче втупився у вічі Івану Львовичу. М'яке світло в салоні машини створювало оманливу прозорість. Ніку було видно очі полковника, але не видно було зіниць.

– Його підставили... – вів далі після паузи Іван Львович. – Він помер зовсім з іншої причини. А Сергій Володимирович Сахно – просто сокира, якою виконують покарання. До речі, не проста сокира. Я тобі недаремно наказав спостерігати за ним уважніше. Ти з ним скоро зустрінешся.

– Навіщо?

– Тобі належить із ним не лише зустрітись, але й подружитися, хоча це, напевно, буде нелегко. Але початок у вас буде солідний. Ти його врятуєш од смерті. Завтра ввечері.

– Це що, буде підлаштовано?

– Ні, завтра ввечері він дійсно мусить померти. Він же одноразова сокира. Принаймні дехто так думає. А я не згоден. Я терпіти не можу нічого одноразового. Всі ці пластмасові виделки-ложки, картонні тарілки. Ні. Це не моє...

– А що буде потім, коли я його врятую? – поцікавився Нік.

– Почнеться робота. Його шукатимуть. Треба буде перебратися куди-небудь якомога далі, залягти, сховатися. Потім відходити все далі й далі звідси. І головне – тобі не засвітитися. Поки про тебе ніхто нічого не знає – ти в цілковитій безпеці...

Далі вони їхали мовчки. Повз них проносилося безживне байдуже місто. Потім і воно залишилося позаду – вони їхали повз приміські села, потім обабіч шосе побіг знайомий ліс. Зелені ворота з написом «26-й км» видалися чорними.

– Можеш спати до одинадцятої, – сказав на прощанні полковник.

9

Яскравий місяць за кухонним вікном осявав землю блідим тьманим світлом. У цьому світлі недобудовані багатоповерхівки, що завмерли на ніч, здавалися руїнами війни, яка нещодавно закінчилася. З висоти восьмого поверху ця дивна панорама особливо вражала. За недобудованими вежами виднілося казкове нерухоме село, два озерця, що відбивали місячне світло, декілька самотніх вуличних ліхтарів.

Віктор сидів на кухні з вимкненим світлом – місяця вистачало, аби бачити, де в чайної чашки ручка, а для того, щоб роздумувати, світло було не потрібне.

У тиші квартири цокав тільки настінний годинник, який висів на кухні. Показував пів на третю ночі. Дружина і дочка спали. Спало місто за вікном і спало підім'яте містом село, назви якого Віктор не знав.

За останні два дні «знайомство» Віктора з покійним генералом у відставці Броницьким поглибилося. Правда, цьому поглибленню сприяло інше знайомство – абсолютно нормальне – із судмедекспертом на прізвище Ройтман. Після півгодинної розмови, під час якої Ройтман чомусь захищався, хоч на нього ніхто й не нападав, Віктор нарешті дізнався деякі додаткові відомості про труп генерала. Помер він, виявляється, скоріше за все, ввечері двадцятого травня, перед цим заздалегідь ситно і якісно повечерявши, запиваючи чимось міцним. Вечеряв у поспіху: шматки балику, салямі, млинці із червоною ікрою, погано прожовані, ще не встигли перетравитися, – все ще було в шлунку, коли він вирушив у політ. Канат на його ший зав'язали, коли він уже був мертвим.

Причина смерті – інфаркт. Але, йдучи у відставку, генерал Броницький пройшов ретельну медкомісію і був визнаний повністю здоровим. Йому й було всього сорок сім років. Пив мало, захоплювався байдаркою та полюванням.

Після поїздки до судмедекспертизи Віктор відвідав удову Броницького. Делікатно посидів у неї на кухні. Тримала вона себе в руках, налила слідчому і собі по п'ятдесят коньяку, згадали покійного. Побідкалася, що ще не поховали його. «Тіло поки що не віддають. Сказали, що треба провести різні аналізи». Віктор пообіцяв прискорити проведення «аналізів».

Дружині Броницького було років сорок. Одягнена добре, по-домашньому. І відповідала на його запитання спокійно, наче була їхня розмова чимось абсолютно звичайним.

– Друзів у нього не було. Раніше, в штабі, були. А коли перейшов у радники – не стало. Дуже любив сина – Володьку. Він зараз у Англії, в коледжі навчається. Тільки-тільки відлетів, за два дні до цієї жахливої новини. Може, й добре, не потрібно йому ні похорону, ні розпитувань. Йому тільки вісімнадцять, він такий вразливий... Я спершу злякалась, у нього ж за навчання тільки на півроку наперед сплачено, але приходили тут колеги, пообіцяли за держрахунок до кінця навчального року все сплатити. Потім повернеться, тут доучуватиметься...

Зараз, серед спокійної київської ночі, згадуючи цю розмову, Віктор налічив принаймні ще п'ять запитань, які потрібно було задати. Дасть Бог, він із нею ще поговорить. Вона ніби сама йому допомагала – просто розповідала приблизно те, що мусило його цікавити. Тепер уже було зрозуміло, що її довгий монолог на жодне серйозне запитання, мабуть, і не відповів.

Навшпиньки Віктор пройшов у кімнату, вийшов на відчинений балкон. Перевірив, чи на місці машина. «Мазду» він тепер ставив під своїми вікнами. Так було спокійніше. Хоча від вікон до машини було добрячих двадцять з гаком вертикальних метрів.

Повернувшись на кухню, продовжав дві дірки в банці пайкового згущеного молока. Присмоктався за старою звичкою. Запив захололим чаєм.

З коридора долинула телефонна трель.

Віктор за три кроки підскочив до піджака, що висів на гачку, витягнув із бічної кишені мобільний телефон, натиснув зелену кнопку і, тільки повернувшись на кухню, підніс телефон до вуха.

– Алло! – прошепотів Віктор.

– Це я, Георгій. Привіт!

– Привіт, – приголомшено відповів Віктор.

– У мене безсоння, ось вирішив дзв'язнутися. Як там, із вдовою познайомився?

– Так.

– І про щось довідався?

– Майже ні про що.

– Це тому, що розмовляв на її території. Знаєш, як у футболі: перемога на полі супротивника вважається подвійною. Тобі треба її куди-небудь запросити. У кафе яке-небудь. Уранці, годині об одинадцятій, аби вона вже привела свій зовнішній вигляд у порядок, а думки щоб були ще розкидані... Розумієш?

– Авжеж...

– Ну, якщо розумієш, подзвони їй завтра годині о десятій ранку, скажи, що заїдеш за нею об одинадцятій і по-діловому поклади трубку. Щоб їй нікуди було діватись. У тебе, я бачу, теж безсоння?

– Так, – признався Віктор, і тут же якась підозра закралася в його думки.

Він визирнув у вікно, оглянув нерухому нічну панораму – все тихо і мертво.

– Ну, гаразд, до зв'язку. Я поїхав! – мовив знайомий чоловічий голос, і його змінили короткі гудки.

Віктор опустил трубку на стіл. Подивився у вікно і раптом побачив, як біля огорожі сусіднього будівництва якась машина засвітила фари і стала видимою. Виїхала на «дорогу життя» і неспішно покотилася до траси.

Уранці він півгодини стояв під холодним душем, приходячи в бадьорий стан.

– Ти на чорта схожий! – сказала йому за сніданком дружина. – Під очима – синці, блідий, як мрець!

– Нічого, сьогодні відісплюся, – пообіцяв скоріше сам собі Віктор, шматуючи ножем яєчно.

Із кімнати почувся плач донечки, і дружина, на ходу розстібаючи верхні гудзики халата, побігла туди. У Яни теж настав час сніданку.

Іра, згадавши, що вночі годувала її лівою груддю, зараз піднесла до правої.

Віктор випив у кухонній самотині чашку кави. Вийшов на балкон, подивився з висоти восьмого поверху на свою червону «мазду». На сусідські «москвичі», «ЗАЗи», що стояли трохи віддалік акуратною шеренгою, та древній «мерседес», що прилучився до них. Хоч він і розумів, що машина – не його, а службова, однак утриматися від зарозумілої посмішки не зміг.

Ще раз умився холодною водою. Подивився на годинник – за чверть дев'ята. Зайшов у спальню, посидів хвилинку біля Іри і Яни, що присмокталася до правої груді дружини. Відчув себе «третім зайвим». Повернувся на кухню. О пів на десяту, коли «дорога життя» вже спустіла, і тільки декілька сусідських хлоп'ят із пластмасовими автоматами в руках грали на її узбіччі в «нових росіян», Віктор узяв мобільний телефон і подзвонив удові Броницького.

Твердо та ввічливо він запросив її на каву, попросив спуститись о десятій на вулицю і, не давши їй часу на відповідь, попрощався.

Коли червона «мазда» зупинилася біля другого під'їзду відомчого «генеральського» будинку, вдова Броницького вже сиділа на лавці в довгій чорній спідниці та блузці смарагдового кольору. У руках вона тримала маленьку сумочку.

На «мазду» вона не звернула уваги, поки з неї не вийшов Віктор. З її реакції можна було легко зрозуміти, що слідчого вона чекала скоріше побачити пішим або в крайньому разі на пом'ятих «Жигулях», аніж на новенькій іномарці.

Віктор, відзначивши подумки її здивування, всміхнувся. Привітався і, тримаючи діловий ритм, одразу відчинив їй дверці машини.

– А в газетах пишуть, що в міліції поспіль убогість, – мовила Броницька, дивлячись на слідчого, який їй раптом здався симпатичнішим, аніж уперше.

«Перше враження часто оманливе», – подумала вона, згадавши про день знайомства зі своїм майбутнім чоловіком.

Бар «Сивий кіт», мабуть, щойно відчинили. Сходинок були ще мокрими від ганчірки прибиральниці. Всередині – нікого. Тільки молода барменша, яка знову перестаралася з косметикою.

«Зарано встає», – подумав про неї Віктор.

Галантно всадив Броницьку за той же кутовий столик, за яким він сидів тут із Дмитром.

– Каву? – запитав удову.

– І коньяк, – додала вона, всміхнувшись. Уже в перші хвилини розмови Віктор оцінив правоту «мобільного» Георгія, що подзвонив уночі. Дійсно, заданий уранішній ритм уже приносив свої плоди. Броницька була в мінорно-романтичному стані, але при цьому часто всміхалась і, як здавалося Віктору, кокетувала з ним. При цьому спокійно, мовби між іншим відповідала на його запитання. І відповідала по-справжньому. Він уже дізнався про тих старих друзів її чоловіка, які зникли після переходу його на роботу в апарат президента. Зникли вони не просто так – виявляється, в штабі стався переполюх, якесь просочування інформації. Назрівав великий скандал, і його намагалися зам'яти. Врешті-решт, зам'яли, але в результаті цього «заминання» один полковник наклав на себе руки, пропала безвісти вільнонаймана секретарка і троє людей із командування штабом опинились у Москві. Опинилися дуже швидко, при цьому їх посадкову смугу було заздалегідь підготовлено, і поки скандал розгорявся, їх сім'ї спокійнісінько переїхали в Білокам'яну і зайняли непогані квартири на Кутузовському проспекті. Один із цих трьох – Максим Івін – і був кращим другом Броницького. Він кілька разів дзвонив після переїзду, а до скандалу часто бував у них удома. Броницький у давні добрі часи їздив із ним на полювання, у преферанс грав.

Коли Віктор сказав, що для преферансу потрібно як мінімум три гравці, вдова грайливо махнула рукою.

– Вони за карти зазвичай сідали вночі, коли я вже спала. Максим викликав по телефону свого сина або когось із підлеглих. Уранці встану, а мужики хто на канапі, хто на кріслах сплять. Тільки подивишся, кого вони вночі викликали, і у ванну...

Узявши ще каву з коньяком, Віктор продовжив розмову, але чи то ранок закінчувався, чи то коньяк чинив на Броницьку гальмівну дію, але вона говорила все менше, паузи між запитанням Віктора та її відповіддю подовжувалися. Віктор зрозумів, що цього разу пора згортатися, щоб закінчити розмову на приємній ноті.

– Ви обіцяли прискорити справу з похороном, – нагадала вдова. – Незручно якось, телефонують колеги чоловіка, сусіди. Запитують... Хочуть попрощатися.

Віктор ще раз твердо пообіцяв допомогти.

Коли Віктор з Броницькою вже встали з-за столу, їм на зміну в бар прийшли ще двоє відвідувачів – чоловіки років п'ятдесяти: один у дорогому темно-синьому костюмі, другий легко вдягнений – у чорних брюках і білій сорочці з яскравою шовковою краваткою.

Удову Віктор підвіз до її парадного і на прощання отримав приємну усмішку, яка обіцяла подальше спілкування.

У райвідділі, куди він приїхав тільки під першу годину, його чекала новина: труп Броніцького зник. Уночі хтось відключив допотопну сигналізацію й уломився в будівлю судмедекспертизи. Вкрали тільки труп, усе інше було на місці.

Швидко записавши на аркуші паперу все найважливіше, що він почув у барі від удови, Віктор вибіг до машини.

10

Нік прокинувся з першими променями сонця. Увечері він не закрив легку фіранку і тепер мружився, крутив головою, приходячи до тями. Знову на руці відчув холодний метал годинника. Нарешті розплющив очі й підніс до обличчя руку з годинником. Тільки чверть на шосту. Скільки ж він спав? Дві години? Три? Легаючи, він не дивився на годинник, і тепер залишалося тільки здогадуватися, скільки тривав його сон.

Він сів на ліжку, замислився. Згадав минулу ніч і «кіно», показане йому Іваном Львовичем. Згадав розмову з полковником, що відбулася потім. До нього поступово доходило, що час, його час, прискорив свій хід і ось-ось мав зірватися з місця, як за сигналом стартового пістолета. Сьогодні ввечері йому належало врятувати життя цьому хлопцеві, Сергієві Сахну. Він ще не знав, де і як це відбуватиметься. Але потім, після цього, доведеться ховатись і бігти, бігти і ховатись. А значить, сюди йому, скоріше за все, вже не повернутись. А як же речі? Як же п'ять тисяч «квартирних» доларів, що загорнуті в рушнику і лежать у валізі? Як далі?

Думки, що квапилися, не підказували, що і як робити. Вони тільки ставили перед фактом, але й цього Ніку виявилось досить, аби повністю отямитися.

Іван Львович прийде об одинадцятій, зараз тільки пів на шосту. Часу в нього вдоста, і можна що-небудь зробити. Тільки що?

Нік устав, одягнувся. Поставив чайник. Нарізав хліб, ковбасу, сир. І робив усе це механічно, думаючи зовсім не про їжу.

Потім пив розчинну каву. Пив каву і думав. Уже спокійніше.

Що робити з документами, з доларами, з речами, адже не буде ж він тягати за собою ці дві валізи? У будиночку залишати їх не хотілось. Якби в нього були тут друзі – залишив би у них, але він, схоже, і з'явився тут тільки тому, що нікого у нього в Києві, та і взагалі в Україні, не було. Він був ідеальний Невідомий. Коли б знайшла міліція його труп – він би і залишився невпізнаним. Навіть якби по телевізору фотографію показали. Тільки Валентин із дружиною могли б його впізнати, але і то навряд чи вони б приглядались. Адже смерть згладжує вираз обличчя. Іноді тільки рідні можуть упізнати своїх небіжчиків.

Роздумуючи так, Нік повернувся думками до Валентина. Адже ніхто не знає, що вони познайомилися.

Не допивши кави, він повернувся в спальню, витягнув із-під ліжка обидві валізи.

Розкрив. Виклав на підлогу рушник із доларами, записник, теку зі своїми документами – свідоцтво про народження, військовий квиток, свідоцтво про шлюб та інші папери, якими поступово обростає людина.

«Добре б їм щось подарувати», – подумав Нік, зупинившись і знову оглянувши вміст двох розкритих валіз.

Узяв у руки електробритву «Philips», відклав до рушника й теки з документами. Він уже давно голився безпечною, а електробритву купив якось здуру. Вона нова, у футлярі та з інструкцією арабською мовою. Але навіщо до бритви інструкція?

Знову його очі забігали по речах. Хотілося знайти що-небудь для Світлани, дружини Валентина. Але ж у нього нічого жіночого в речах не було. Нік замислився.

«Треба буде їм обов'язково залишити адресу саратовської рідні. Про всяк випадок, – думав він... – Ручка, у мене красива ручка із золотим пером. Китайська. Ось що їй подарую...»

Зібравши рушник, теку й інші дрібниці в кульок із написом «Marlboro», Нік вийшов із будиночка. Озирнувся – навкруги було тихо. Пройшов до кручі, повернув праворуч, спустився по сходинках до річки, потім по стежині через дірку далі.

Сподівався побачити Валентина з вудкою в тому ж місці, але його там не було.

Зупинився на мить, огледівся. Ось та стежина, по якій вони піднімалися до його хвіртки.

Нік обережно попрямував угору по стежині. Упізнавши хвіртку, заспокоївся. Зайшов у двір.

Зупинився перед дверима до красивого триповерхового особняка. Усередині було тихо. Годинник показував чверть на сьому. Було схоже, що всі в будинку спали, і не було ніякого бажання їх будити. Не було бажання, але була необхідність. Стояти під дверима і чекати перших уранішніх шумів було ризиковано.

Нік неголосно постукав. Ніхто не відреагував. Він постукав голосніше. Потім стукав іще декілька хвилин, неголосно, але наполегливо.

Почувши скрип дерев'яних сходів, перестав. Кроки завмерли за дверима, і вони прочинились. У отворі Нік побачив заспане обличчя Валентина.

– Вибачте, заради бога, – заговорив Нік. – У мене до вас на три хвилини розмова... Я б пізніше прийшов, але не можу...

Валентин, придивившись, упізнав гостя. Відчинив двері.

– Я нездужаю, – признався він Нікові. – Чи то застудився, чи то отруївся чимось. Біс його знає... Чай будете?

Коли вони вже всілися з чаєм за довгим сосновим столом, Нік дістав із кулька електробриту та ручку.

– Це вам і вашій дружині... У мене до вас велике прохання. Ви нікому не говорили про мене?

– Ні, – здивовано відповів Валентин.

– І не потрібно. Будь ласка. Я не можу вам усього розповісти, але я потрапив у такі обставини, що мені доведеться на якийсь час поїхати... І я хотів залишити вам найцінніше на збереження, тому що більше тут нікого не знаю...

Він виклав на стіл кульок.

– Тут гроші, документи. Я вам напишу про всяк випадок адресу дружини – вона зараз у рідні в Саратові. Якщо мене довго не буде, приміром, місяців два, напишіть їм, скажіть, що у вас мої речі... Я зараз адресу дам...

Переписавши із записника адресу, він простягнув її Валентину, потім, передумавши, опустив її в кульок із речами.

– Так краще, – сказав він. – Так не загубиться. Ви вибачте, що я вас навантажую...

– Нічого-нічого, – Валентин кивнув.

Його червоні очі цього ранку хворобливо дивилися на світ, і Нік дійсно почувався винуватим. Він раптом подумав, що зараз і Світлана прокинеться, спуститься, і йому буде ще більше незручно.

– Я піді вже, а ви лягайте. Вибачте, що розбудив...

Нік підвівся з-за столу і, кивнувши на прощання, вийшов із будинку.

Повернувся до себе спокійний, із почуттям виконаного обов'язку. Ще раз поснідав.

Подивився на годинник – усього лише за десять хвилин восьма.

Вийшов знову на вулицю і сів на дерев'яний поріжок. Прислухався до дзвінкого співу птахів. Ранок був чудовий, казковий. Сонце, птахи, яскрава зелень. Добре, якби все це тривало і тривало, супроводжуючи його життя.

Підвів голову, почувши барабанний дріб дятла. Спробував відшукати його очима. Знайшов угорі, під самою кроною могутньої щоглової сосни.

Подумав про те, що востаннє, напевно, чув дятла в дитинстві. У Таджикистані дятли йому не траплялися. Може, їх там узагалі немає...

11

Розшуки трупа Броницького йшли повним ходом. До цього моменту Віктор почувався вовком-одинаком у справі відставного генерала. Нікого, крім невидимого Георгія, що дзвонив час від часу по мобільному, розслідування, здавалося, не цікавило. Хоча і червона «мазда», і сам мобільний телефон свідчили про те значення, яке хтось надавав цій справі. Але після зникнення трупа все змінилося. Дзвонили з управління, з міністерства. Вимагали докласти всіх зусиль.

Подзвонив і Георгій. Віктор саме примудрився задрімати, сидячи за столом у своєму кабінеті. Трель мобільного м'яко пробудила його.

– Вітю, – мовив знайомий голос, – тебе ще не повідомили, що замість одного міліція знайшла по місту шість трупів?

– Що? – здивувався Віктор. – І Броницького знайшли?

– Можливо, сам очікую новин. Вони всі в різних моргах, так що доведеться почекати. Але швидше за все його там немає. Який сенс красти труп і викидати його так, що навіть міліція може відразу знайти? Га? Це все або бомжі, або жертви неправильних фінансових розрахунків. До речі, труп шукає не лише міліція!

– А хто ще? СБУ?

– Ну, СБУ допомагає міліції, як і належить у важку хвилину... Гаразд, не буду тебе за ніс водити – військова контррозвідка чомусь підключилася. Сиділи собі контррозвідники спокійно, а тут вилізли, як весняні мурашки, – любо-дорого подивитись...

– Але він усе ж таки був до відставки штабним генералом...

– А після відставки – радником президента з питань оборони. Ти не думав, що якимось дивно піти у відставку і продовжувати займатися військовими справами?

– Ні, не думав.

– Ну так подумай! – доброзичливо сказав Георгій і відключився.

Віктор заховав мобільний у кишеню піджака, зайшов до майора. Заспокоїв його, повідомивши, що рідна міліція знайшла не один, а цілих шість трупів, і є надія, що один із них «наш».

Через дві години пошуки продовжилися. Знайдені трупи ніякого відношення до Броницького не мали. Георгій мав рацію.

Під десяту вечора, виснажений і втомлений до краю, Віктор повернувся додому. Ночувати в райвідділі було незручно, навіть якщо знести в кабінет усі стільці й виставити під стіною, як іноді доводилося робити раніше. «До ранку однаково новин не буде», – вирішив Віктор.

Дружина з дочкою вже спали. Він улігся на канапі у вітальні й тут же провалився в глибокий сон.

Через три години з піджака, кинутого поруч на стільці, пролунала знайома м'яка трель телефону. З ненав'язливою постійністю вона повторювалася кожні кілька секунд. Повторювалася, поки Віктор, все ще із заплющеними очима, не простягнув у її бік руку.

– Алло, – прошепотів він у трубку мобільного.

– Спиш? – здивувався знайомий голос. – Ти хоч очі розплющив?

– Ні, – признався Віктор.

– Розплющ очі, коли розмовляєш по телефону! – жартівливо мовив Георгій. – Тим паче, що тобі пора виходити.

– Що? Куди? Зараз? – стрепенувся Віктор.

– Один добрий контрабандист подзвонив і попросив забрати з його літака якийсь добре упакований труп.

Віктор, аби скоріше прогнати сонливість, усівся на канапі, уперся голими ступнями в жорсткий ворс килима.

- З якого літака?
- Ти вже очувався?
- Так.

– Тоді слухай уважно. Через півгодини виїжджаєш в аеропорт Жуляни. Зупиниш машину за розв'язкою на Севастопольській площі, ввімкнеш на хвилину аварійку. Через хвилину поїдеш далі. Тебе обженуть дві машини з групою захоплення. Їм завдання вже поставлене, так що не турбуйся. Праворуч од будівлі аеровокзалу буде відкритий в'їзд на льотне поле. Побачиш машини – відразу до них підїжджай. Вантажний Ан-26 має злетіти о третій годині ночі. Знімете труп, решту – хоч що б там було в літаку – не чіпати. І головне – в аеропорту не шуміти, не сигналити, а то розбудите митницю і ще кого-небудь, а нам це не треба. Зрозумів?

– Зрозумів.

Сховавши мобільний у кишеню піджака, Віктор підвівся. Сходив у ванну вмитися.

Випив міцної кави на кухні, не вмикаючи світла і дивлячись у вікно на сплячі нічні околиці.

Застебнув ремінець плечової кобури з «тетешкою», з якої стріляв досі тільки в тренувальному тирі. Зверху надів піджак.

Очі, що не бачили яскравого світла з минулого дня, легко орієнтувалися в темряві вузьких сходів, по яких Віктор спускався зі свого восьмого поверху.

Неголосно забурчав мотор машини, засвітилися фари, і «мазда», обїжджаючи ями та вибоїни на розбитій будівельниками тимчасовій ґрунтовій дорозі, неквапливо поїхала до траси.

Поки Віктор їхав до Південного моста, місто було нерухоме й тихе. Його скуте нічною здерев'янілістю тіло беззахисно стриміло просто неба, наповненого пульсуючим диханням зірок.

Задзвонив мобільний, і Георгій напрочуд бадьорим голосом поцікавився місцезнаходженням Віктора.

Попереду показалася клумба Севастопольської площі. Віктор зменшив швидкість, проїхав навколо цієї клумби і зупинився біля бровки на дорозі, що вела в аеропорт. Увімкнув аварійку й озирнувся на всі боки. Очікування побачити ввімкнені фари машин, які зреагували на умовний сигнал, не виправдалися. На площі було, як і раніше, тихо й темно.

Почекавши хвилину, Віктор поїхав далі, трохи спантеличений. Проте вже метрів через триста його обігнали на хорошій швидкості «Волга» та мікроавтобус, який ішов за нею.

Вїхавши на майданчик перед аеровокзалом, Віктор зупинився та вимкнув фари. Майданчик, на відміну від київських вулиць, був непогано освітлений, та і над козирком самого аеровокзалу синім неонам світилися на тлі нічного неба великі літери «КИЇВ – ЖУЛЯНИ». Зазвичай світло підкреслює життя, але тут воно підкреслювало тишу, і тиша починала драгувати. Хилило в сон. У такому стані добре було б щось зїсти, але зїсти було нічого, і для боротьби зі сном залишався тільки один засіб – сила волі. Але цей засіб цілком міг виявитися слабкішим за силу втоми.

Щоб тримати себе в робочому стані, Віктор раз у раз дивився на годинник. Час немов сповільнився, хвилинна стрілка майже не рухалася. Взагалі нічого не відбувалось, і Віктор, висунувши голову назовні, вслухався в тишу. Вуха вловило ледве чутне клацання якоїсь комахи, шерех трави льотного поля.

Раптом далеко, десь за літаками, що виднілися на полі, спалахнули й тут же згасли дві фари. «Мазда», м'яко зїжджаючи з трави на бетон і з бетону на траву, оминаючи сигнальні лампи і якісь смугасті стовпчики вздовж посадкових смуг і майданчиків маневрування, підїхала до літака, що стояв оддалік, у самому кінці посадкової смуги. Біля трапа стояли двоє в масках із короткими «акаемами». Ще двох Віктор побачив біля мікроавтобуса і «Волги», що сховалися за хвостом Ан-26.

Вийшовши з машини, Віктор кинув погляд на напис на фюзеляжі літака: «Авіалінії Білорусі».

Підійшов до трапа. Двоє в масках кивнули йому, як давні знайомі. Він піднявся, увійшов до овального дверного отвору літака.

Тут же перед ним опинився ще один чоловік у камуфляжній чорній масці з вирізами для очей. Він був невисокого зросту, нижчий за Віктора. Протягнув руку, потім кивком голови запропонував іти за ним.

Вони пройшли в хвіст повз добре укріплений брезентовими пасами вантаж. Краєм ока Віктор дивився на коробки, ящики, брезентові валізи, акуратно розкладені обабіч проходу.

– Ось, – проводжаний кивнув на чорний брезентовий мішок, що лежав у кінці проходу, на блискавці. – Відкрий! – скомандував він спецназівцеві, що стояв поряд.

Той швидко опустився навпочіпки, розстебнув блискавку сантиметрів на сімдесят, розсунув надвоє, встав і спрямував досередини промінь потужного ліхтарика. Віктор побачив за каламутним поліетиленом людське обличчя. В повітрі з'явився їдкий кислий запах.

Спецназівець поспішно застебнув блискавку мішка.

– Це він? – запитав Віктор чоловіка в масці, що стояв поряд і, схоже, був тут старший.

– За годину буде відомо, – відповів той. – Ідіть, тут перебувати небезпечно для здоров'я, – він кивнув на вантаж.

Віктор знову звернув увагу на їдкий кислий запах. Теж подивився з підозрою на нутроші літака.

– Хімія? – запитав він.

– Хімія в мішку, – кивнув той на труп. – Рідкий азот. Тут, скоріше за все, «фізика».

Вони швидко пройшли назад до трапа, спустилися на землю. Слідом за ними двоє спецназівців винесли мішок із трупом, завантажили його в мікроавтобус.

– А куди він мав летіти? – запитав Віктор.

– Воронеж, Росія.

Перш ніж сісти в машину, Віктор помітив, як під наглядом спецназівців із «Волги» вибралися троє переляканих льотчиків. Оглядаючись, вони піднялися по трапу в свій літак.

«Мазда» виїхала з льотного поля. Залишилися позаду й відчинені ворота, й освітлений майданчик перед аеровокзалом. Утома з новою силою навалилася на плечі Віктора. Немов під її вагою, він майже ліг грудьми на кермо, з останніх сил вдивляючись у безлюдну дорогу. А в голові крутилось одне і те саме запитання, на яке не було сил відповісти: «Навіщо йому потрібно було приїжджати сюди?» Група захоплення і без нього знала, що робити. Поради у нього ніхто не запитував. Ну побачив він літак, труп у пластиковому мішку на блискавці, побачив людей у масках із «акаемами» і переляканих льотчиків, яким належало через десять-п'ятнадцять хвилин злітати і брати курс на Воронеж. У чому був сенс його присутності?...

Відповіді не було. Була тільки освітлена фарами його «мазди» дорога, майже фізична тяжкість у голові й очі, втомлені від природної нічної темряви та різкої жовтизни штучного світла.

12

Іван Львович прийшов за п'ять хвилин до одинадцятої. Свіженький, гладенько поголений. На щоках – не властивий для його віку рум'янець.

– Ну як, виспався? – жваво запитав він, увійшовши до вітальні.

– Так.

– Чудово. Ну що, до справи? Снідав?

Нік кивнув.

– Тоді я собі що-небудь приготую нашвидкуруч, а ти поки що налаштуйся на серйозний лад.

Через декілька хвилин вони сиділи за столом. Нік за компанію пив каву, полковник жував бутерброд із сиром. Жував і говорив, залишаючи між словами короткі паузи для їжі.

– Перше – у будь-якій ситуації зберігати спокій, ніколи не вибухати... Роби вигляд, що ти трохи сповільнений, тоді в тебе буде більше часу на обдумування. Друге – коли з ним познайомишся, не грай в інтелігента. Відразу «тикай», стався як до молодшого брата. Побачиш, що дратується, – пом'якшай. Головне, – щоб він ставився до тебе з повною довірою, як до свого рятівника... Сьогодні вночі ви вдвох поїдете в Білорусь, місто Пінськ. Без зручностей, у загальному вагоні. Квитки дам трохи пізніше. Там зупинитесь у привокзальному готелі, виспитесь. О першій годині дня – автобус до Бреста. У Бресті теж переночуєте в готелі, купите туристський ваучер у Польщу. Місто призначення – Познань. У тебе там близький друг, який багато що може. Олександр Возняк, наш колишній. Телефон три п'ятірки чотири два один. Повтори.

– Три п'ятірки, чотири два один. Олександр Возняк.

– Молодець, – Іван Львович посміхнувся. – Не напружуйся, я тобі все запишу! З Возняком ти зустрінешся сам, без Сахна. Возняк тобі розповість, що робити далі. Тепер дрібні деталі...

Полковник витягнув із нагрудної кишені піджака пластикову картку «Американ експрес».

– Знаєш, що це таке?

– У кіно бачив, – зізнався Нік.

– Значить, якесь уявлення маєш. На перші дні отримаєш тисячу доларів готівкою, розкладеш по різних кишенях. Будь економним. Далі, після Польщі, можеш використовувати цю картку. Просто замість грошей. Коли купуєш квитки, сплачуєш за готель. Теж будь гранично акуратним і економним – ніякої розкоші! Усе – найдешевше! Ручка є? Розпиши на зворотному боці.

Іван Львович перевернув пластикову картку, і Нік побачив посередині вклеєну паперову смужку для підпису.

– Свій підпис? – перепитав він.

– Гаразд, покажи, розпиши поки що тут, – полковник поклав перед Ніком якийсь конверт. Нік розписався.

– Годиться, – кивнув Іван Львович. – Прочитати нічого не можна, зате маса карлючок. Те, що потрібно.

Нік акуратно, навіть із деяким хвилюванням поставив свій підпис на зворотному боці картки.

– Ну от, тепер вона твоя. – Іван Львович усміхнувся. – Далі...

Він опустив перед Ніком маленький блок запакованих у пластик пігулок. Вісім штук.

– Якщо відчуєш, що Сахно вийшов із-під контролю і стає небезпечним, – кинеш йому одну в чай, каву або пиво. Однаково. Вони миттєво розчиняються. Сам не приймай! – Він посміхнувся. – Це не аспірин. Це скоріше заспокійливе.

Допивши каву, Іван Львович підвівся з-за столу.

– Обідаємо сьогодні разом, тут, – мовив він майже врочистим тоном. – Я все принесу через кілька годин. З дому не виходь. Хочеш чистого повітря – відчини вікна. Буде нудно – почитай свіжі газети.

– Де? – здивувався Нік.

– В поштовій скриньці з внутрішнього боку вхідних дверей. – Полковник здивовано мотнув головою. – Треба бути уважнішим. Завжди детально вивчи житло, перш ніж розслабитись і лягти на канапу! Ну, бувай, до обіду!

Коли полковник пішов, Нік витягнув із поштової скриньки три газети: «Киевские ведомости», «Всеукраинские ведомости» і «Голос України». Проглянув. Погляд зупинився на статті про труп на даху СБУ. Заголовок свідчив: «Слідство тупцяє на місці». З таким заголовком саму статтю можна було й не читати.

Побачивши на останній сторінці «Всеукраинских ведомостей» кросворд, Нік узяв ручку і раптом упіймав себе на думці, що сам зараз перебуває в «кросвордній» ситуації. Він озирнувся на всі боки. Згадав останні слова полковника, що пішов. «Детально вивчи житло, перш ніж розслабитись!» Його погляд сам собою поповз під стелю. Він уважно оглянув верхні кутки вітальні. Біла штукатурка, ідеальний ремонт.

Йому згадалися монітори в мікроавтобусі. Три монітори в квартирі, й людина могла від них зачинитися тільки в туалеті.

Інакше він просто переходив із одного монітора в інший. Коридор, кухня, кімната...

Нік вийшов на кухню. Вона була крихітна, явно призначена тільки для приготування їжі й не більше. Тут не посидиш.

Проглянув стелю, кутки, верхню частину стін. Погляд зупинився на круглому годиннику над раковиною. Дивне місце, але не більше. Його справді ніде було повісити.

Вийшов у коридорчик. Згадав картинку з «коридорного» монітора. Картинка починалася з внутрішнього боку вхідних дверей на задньому плані. Задер голову догори і побачив у верхньому кутку ліворуч од дверей у кімнату білу коробочку, розміром з пачку сигарет. Підійшов, зупинився під нею. На камеру вона була абсолютно не схожа. Скоріше на датчик пожежної охорони.

Постоявши кілька хвилин. Нік повернувся у вітальню. Сів за стіл; знову взяв ручку, але інтерес до кросворда пропав.

Він відчинив вікно навстіж. Сидів на канапі. Думав про Таню з Володькою. Вони ж нічого не знали, взагалі нічого не знали. Вони чекають із дня на день телеграми «Приїжджайте, зустріну, Нік». Вони її чекатимуть і завтра, і через тиждень. А потім? Що вони думатимуть потім? Як їх повідомити, що справа затягується? Може, тут у санаторії є пошта або телеграф? Але Іван Львович заборонив виходити. Але що важливіше – попередити дружину чи виконувати наказ старого, який досі сам не виконав практично ніяких своїх обіцянок?

Нік підійшов до вікна, виглянув. До найближчого будиночка було метрів двісті. Рідкі дерева, кущі, клумби й жодної живої душі. Хіба в такому місці може бути пошта або телеграф? Дуже сумнівно.

Треба було про це думати раніше, вранці, коли він розбудив Валентина. Треба було йому залишити лист або текст телеграми та гроші. А може, ще не пізно?

Звичайно, краще телеграму. «Не турбуйтеся. Наберіться терпіння. Переїзд відсувається на місяць два. Люблю. Сумую. Нік».

Нік дістав клаптик паперу, записав придуманий текст телеграми і пішов до дверей.

На порозі різко зупинився, зустрівшись поглядом із шофером темно-синього «БМВ», що стояв біля своєї машини навпроти будиночка.

Нік розгублено подивився навсібіч.

Навіщо тут машина? Адже полковник говорив щось про обід, а обід – це не кілька бутербродів, це якийсь час... Година, дві...

Повернувся в дім. Нерви не давали можливості просто сісти й подумати. Він ходив із кутка в кут, стискаючи в руці текст телеграми.

Врешті сів за стіл, і тут же спокійна розмірена думка підказала: а чому не попросити Івана Львовича відправити телеграму?

А дійсно, чому? Що в цьому такого? Чого хвилюватися?...

Нік дописав на папірці саратовську адресу рідні й опустив її в кишеню.

Повернувся до газет. Усе-таки прочитав ту статтю про труп на даху СБУ. Сама історія з дирижаблем і польотом трупа здалася йому абсолютно божевільною, просто нереальною. Але, схоже, так усе і сталося насправді. Тільки чому це сталося – ніхто не знав, прокуратура відмовлялася коментувати, посилаючись на таємницю слідства, СБУ теж, мовчав і апарат президента, де покійний працював перед смертю.

Іван Львович з'явився з двома господарськими сумками. Квапливо пройшов у вітальню, поставив їх на стіл і тут же почав виймати з сумок дбайливо загорнуті у м'який целофан страви: салати, холодні м'ясні та рибні закуски, овочі.

– Швидко принеси виделки-ложки і сідай, поки гаряче! – на одному видиху сказав він, не відволікаючись од справи.

Повернувшись із кухні, Нік побачив на столі два великі блюда з масивними свинячими відбивними і картоплею-фрі. Над ними здіймалася пара. Закуси теж були розставлені та займали майже всю стільницю.

Полковник відкоркував пляшку «Ахашені».

– Скланки! – кивнув він у бік кухні.

Перший тост був знову за удачу, як і першого вечора. Потім вони мовчки жували, насолоджуючись смачною їжею.

Після другої склянки смачного грузинського вина Нік попрохав Івана Львовича про телеграму.

– Які питання! – сказав на це полковник. – Я, до речі, фотоапарат приніс, хотів клацнути тебе і твоїм фото послати. І собі теж зробити, якщо ти не проти...

– Звичайно, – погодився Нік.

Іван Львович дістав компактну камеру і двічі клацнув Ніка. Потім, установивши її на столі так, аби об'єктив дивився трохи вгору, натиснув на кнопку вповільненого спуску і швидко перейшов на інший бік. Устиг сісти поряд із Ніком, і тут же спрацював спалах, і камера вдоволено «буркнула».

13

Ранок настав для Віктора раніше, ніж йому хотілося. Трель мобільного телефону, що став для Віктора кишеньковим будильником, пролунала о восьмій тридцять. Георгій дав Віктору двадцять хвилин на вранішній холодний душ і сніданок.

Під здивованим поглядом Ірини, що годувала груддю малу, Віктор просто з трубкою мобільного і зі все ще затьмареним поглядом пішов у ванну. Потім із тією ж трубкою і мокрою головою перебрався на кухню. Поставив чайник, набрав у каструльку води й опустив туди два яйця. Сів за стіл і тільки у цей момент відчув силу вранішнього сонця. Яскраве світло, що било із вікна, гріло опущені на стільницю руки, допомогло підбадьоритися.

Якраз проспівав свою трель мобільний, і Віктор уже твердою рукою підніс його до вуха.

– Візьми ручку і папір, писатимеш, – сказав невидимий Георгій.

Віктор лівою рукою взяв із підвіконня блокнот і олівець.

– Перше: знову поговорити із удовою, з'ясувати, де і з ким був Броницький в останні дні життя й особливо двадцятого травня. Друге: запитати, чи дзвонила вона московським друзям і чи повідомляла про смерть чоловіка. Взяти телефони цих москвичів. Третє: послати когось зі стажистів по київських ресторанах і зібрати в них меню на двадцяте травня. Зрозуміло?

Віктор не встигав записувати. Нарешті, поставивши крапку, він важко зітхнув просто в трубку.

– Що? Рука втомилася? – єхидно запитав Георгій. – Потрібно завжди записувати плани дій – допомагає думати! Інакше тикатимешся в замкнуті двері та збиратимеш непотрібні уривчасті відомості. Це що – моя справа – вчити тебе, як планувати розслідування? Ти слідчий чи я?

Приголомшений Віктор мовчав, притиснувши трубку мобільного до вуха. Вперше він чув голос Георгія таким знервованим. Хто він узагалі такий, цей Георгій? Чому він дзвонить? Чому наказує? Може, це дійсно він – слідчий, а не Віктор? А Віктор у нього – щось подібне до стажиста?

– Не чую відповіді, – знову прозвучав у трубці голос Георгія, що втомився чекати.

– Мені здається, що ти – слідчий, – похмуро мовив Віктор.

– Так? Тобі здається? А тобі не здається, що працювати треба організованіше?

Віктор замислився. Звичайно, Георгій мав рацію. Навіть те, що Віктор дізнався про Броницького до цього дня, не було ні вибудовано логічно, ні проаналізовано. Але ж і часу минуло мало. Слідчому не дають машину, щоб він за три дні розкрив злочин! Та й людина, що віддавала йому в кабінеті майора ключі від «мазди», радила «не поспішати». І з інтонації було зрозуміло, що йшлося не про швидку їзду на іномарці.

– Усе зрозумів, – мовив, зітхнувши, Віктор.

– От і гаразд. А тепер послухай новини. Ти дійсно знайшов труп Броницького. Можна сказати – зупинив спробу нелегального експорту. Можеш подзвонити вдові, щоб готувала похорон. Тіло їй віддадуть хоч завтра, тим паче, що його колеги скинулися на розкішну труну з бронзовими ручками. Треба тільки буде його так покласти, щоб права рука була накрита лівою, але це не твоя турбота.

– А чому?

– Тому, що хтось відрізав у нього собі на пам'ять великий палець правої руки.

– Навіщо? – здивувався Віктор.

– Послухай, хто з нас слідчий?

– Добре, ну я. Але все-таки: ти хто?

– Хто я? Тобі, напевно, важко розмовляти з абстрактним співрозмовником, так? – голос Георгія пом'якшав. – Уяви собі: зріст сто вісімдесят два, коротке чорне волосся, вік – сорок

п'ять, неодружений, люблю віскі з льодом, не палю, вранці бігаю по п'ять кілометрів. Вистачить?

– Так. Я не це мав на увазі.

– Я знаю.

– А ще питання можна?

– Запитуй!

– Навіщо мені потрібно було їздити в аеропорт уночі? Адже група захоплення і так знала, що робити!

– Так, знала. Але вона не знала, хто у них шеф! Тепер знає. Запам'ятай, я ніколи не пораджу тобі робити те, що не має сенсу. Навіть якщо ти не бачиш у чомусь сенсу, це не означає, що його немає! Як самопочуття?

– Нормально.

– Тоді телефонуй удіві й домовляйся про термінову зустріч!

Після дзвінка вдові Броницького день понісся, як потяг, що летить під укіс. За півгодини розмови з жінкою, що зраділа можливості поховати чоловіка, Віктор дізнався значно більше, ніж розраховував дізнатися. Записав московську адресу й телефон Максима Івіна, номери телефонів двох інших друзів Броницького, що теж перебралися в білокам'яну. Дізнався, що син відлетів у Англію після гучного скандалу з батьком навіть не попрощавшись. Хоча в аеропорт його відвозив шофер Броницького. Дізнався, що за кілька днів до смерті відставного генерала до Києва приїжджав Максим Івін. Додому до них він не заходив, зупинявся в готелі. Сам Броницький із ним як мінімум один раз зустрічався і приніс од нього подарунок дружині – набір духів «Ів Сен-Лоран».

Ще до обіду Віктор устиг сісти в кабінеті й детально записати всі нові відомості. Переписав зім'ятого папірця та московські телефони друзів Броницького. Після цього, заглянувши до стажистів, викликав найохайнішого на вигляд до себе в кабінет. Дав завдання зібрати в усіх київських ресторанах меню за двадцятье травня.

– А як я всі ці ресторани знайду? – запитав приголомшений завданням стажист.

– За довідником. У майора Криська попроси «Увесь Київ», там адреси й телефони. Склади список ресторанів і перевірені викреслюй! Звертай увагу на млинці з червоною ікрою! Впораєшся, далі працюватимеш зі мною по вбивству.

– По вбивству? – Очі стажиста спалахнули. Розвернувшись, він попрямував до дверей кабінету Криська.

– Зажди! – гукнув йому Віктор.

Стажист обернувся.

– Тебе як звати?

– Занозін. Михайло Занозін! – відрекомендувався стажист.

– Доповідатимеш кожні три години. Якщо мене немає – залишиш на столі записку! Зрозумів?

Повернувшись до себе, Віктор знову розкрив справу. Відклав фотографії вбік. Дістав чистий аркуш паперу. Зверху по центру написав «Броницький». Ліворуч унизу в стовпчик – список рідних і друзів, із якими небіжчик бачився перед смертю. Посередині – місця зльоту і приземлення рекламного дирижабля з небіжчиком «на борту» – майдан Незалежності, пагорб під готелем «Москва» і вулиця Володимирська, дах КДБ-СБУ. Праворуч записав тих, із ким добре було б зустрітись і поговорити: колишніх колег Броницького, сина, який в Англії, соратників по преферансу та полюванню.

До сина було не дістатись, але, напевно, він прилетить на похорон батька. На похорон мають прилетіти і московські друзі, тим паче, що вони вже телефонували вдові кілька разів, запитуючи про дату траурної церемонії. Завтра майор їй повідомить про дату похорону, але

він, Віктор, дізнається про дату трохи раніше, вже сьогодні. І в нього буде більше часу на обдумування наступних дій.

Залишилась україн незрозумілою історія з крадіжкою трупа Броницького та спробою вивезти його в Росію. Що за цим криється? Віктор замислився. Згадав про відрізаний великий палець правої руки. Внизу заповненого листа написав: «Труп, Жуляни – Воронеж, палець» і поставив грубий знак питання. Замислився про минулу ніч. Згадав, що говорив Георгій про цей літак. Він сказав, що йому подзвонив «добрий контрабандист» і попросив прибрати труп із його літака. Що там вивозили в Росію з Києва «Авіалінії Білорусі»? Видно, Георгію було відомо про вантаж, який усе-таки вилетів у Воронеж. Адже він сам сказав, що літак має вилетіти о третій годині ночі. А «добрий контрабандист» сам здав труп, аби не виявитися крайнім. Або він «дружить» із Георгієм, і від Георгія, можливо, залежить надійність вантажних чартерних рейсів літака Ан-26. В усякому разі, «контрабандист» надав велику допомогу в справі «трупа» і за це, мабуть, був якось нагороджений. Ну а палець? Віктор, роздумуючи, знизав плечима.

Ні, головне, що труп знайдено. Коли б вони знайшли тільки палець без трупа – пуття від цього було б мало. І за пальцем, загалом, власника не визначиш.

Віктор сидів над своїм аркушем паперу до настання темряви. Потім словом «похорон» затитулював уже готовий список людей, із якими треба було зустрітися для розмови. Підвівся з-за столу й раптом почув стукіт у двері.

До кабінету зайшов задиханий стажист Занозін із коричневою течкою зі штучної шкіри.

– Меню за двадцятье травня, – доповів він, витягнувши з теки пачку папірців.

– Млинці з ікрою є? – запитав Віктор.

– В одному, – кивнув стажист. – Ресторан «Козак».

– Молодець. Багато ще залишилося ресторанів?

– Тридцять п'ять окремих і вісім готельних.

– Ну, справи йдуть. – Віктор стомлено всміхнувся. – На сьогодні можеш відпочивати, а завтра з ранку – в бій. Чекаю новин до першої години!

М'яка спинка водійського сидіння «мазди» ніжно прийняла на себе втомлену спину Віктора. Мелодійно й тихо завівся мотор. Сержант із «калашниковим», що чергував на вході в райвідділ, махнув рукою.

Вечірнє місто мчало назустріч. А Віктор поспішав проскочити крізь нього. Йому сьогодні не подобався центр з його світлофорами та неоновими вогнями. Хотілось якнайшвидше виїхати на свою неосвітлену околицю, промчати зазвичай порожньою в цей час трасою від Південного моста до своєї новобудови, до кілометрової «дороги життя», у воронках-вибоїнах. Далі, на восьмий поверх, він уже якось підніметься. Без ліхтарика, на слух і на дотик. А там його зустрінуть свої. «Мій дім – моя фортеця». Серед своїх, яких тільки двоє, і ті, напевно, вже сплять, його не дочекавшись, йому буде легко і приємно. Він подихає з ними одним повітрям. Прокинеться з ними в одній квартирі. Потім, уранці, знову їх кине, але згадуватиме про них і думатиме скрізь, куди його занесе черговий день.

14

За вікнами машини миготіло одноповерхове передмістя. Шофер різко натиснув на гальма, чортихнувся, вилаявши собаку, що вибіг на дорогу, і знову набрав швидкість.

Цей різкий поштовх відвернув Ніка від спогадів про Душанбе.

Він у укорте подивився на свій новий джинсовий костюм, отриманий двадцять хвилин тому від полковника. «Ніяких своїх речей! – сказав перед виходом Іван Львович. – Ось, надінь, має підійти. Ось твій паспорт, долари. Переклади кредитну картку та пігулки в кишеню куртки... Приведи себе в порядок, я почекаю на вулиці. Усі речі залиш у будинку».

Нік згадав про речі. Він усе-таки встиг залізти в одну з валіз і взяв звідти фотографію Тані з Володькою. Тепер ця фотографія теж лежала в нагрудній кишені джинсової куртки. Там же лежали два квитки на потяг і мільйон білоруських «зайчиків» – останнє, що Нік отримав від полковника, вже в машині.

– У Білорусі купиш кілька сумок і які-небудь речі в дорогу, – мовив, одірвавшись од вікна, Іван Львович. – Митниця не любить пасажирів без багажу.

Вони вїхали в місто. Полковник дістав із кишені піджака мобільний телефон, набрав номер. Запитав когось: «Ну як?» Потім декілька хвилин слухав і перед тим, як заховати телефон у кишеню, сказав у трубку: «Скоро будемо».

Хвилин п'ять їхали мовчки.

– Після Видубичів поїдеш по набережній, – сказав полковник шоферові, коли попереду показалася естакадна розв'язка.

На набережній Іван Львович зупинив машину і запропонував Ніку прогулятися.

Вони йшли вздовж бетонного бортика, за яким спокійним пітоном плив Дніпро. Сонце висіло низько над пагорбом. По Набережному шосе проносилися машини. Прогримів по рейках трамвай, додавши у вуличний шум металевого дзвону.

– Ну що? Нервуєшся? – запитав, зупинившись біля бортика, полковник.

– Ні.

– От і добре. – Іван Львович дістав пачку сигарет. – Ти ж не палиш?

– Кинув іще в Душанбе.

– Молодець!

Іван Львович запалив, обвів поглядом широку дніпровську панораму.

– Місто подобається? – запитав.

Нік теж подивився на річку, на живі, забудовані багатоповерхівками береги, на острів, що виднівся ліворуч, на мости. Мовчки кивнув.

– Візьми польський телефон, – сказав полковник.

Нік заховав папірець у кишеню.

– Усе пам'ятаєш?

– Так.

– Тоді запам'ятай іще одне – найважливіше. Ти вирішив його врятувати, бо сам хочеш тікати. Ти – дезертир із СБУ, зрадник. Ти знаєш, де й у кого на заході можна отримати багато грошей, аби влаштуватися там ґрунтовно. Пообіцяй йому половину великої суми, наскільки у тебе вистачить фантазії. Тільки не переборщи, він же не ідіот! І ще – повторюй йому час від часу, що коли ти з ним розплатишся – ви розбіжетеся в різні боки. Зрозумів?

Нік кивнув.

Через півгодини машина зупинилась у дворі хрущовської п'ятиповерхівки. Ранній вечір ще насолоджувався тьмяним світлом уже невидимого звідси сонця.

Вони з полковником пройшли по майданчику зі стовпчиками для сушіння білизни, звернули до дитячого садка. Зайшли на його територію. Там, сховавшись за дерев'яною ігровою

верандою, стояв знайомий мікроавтобус – «Мюллер ЛТД – підвісні стелі». Нік раптом подумав, що між цією назвою і внутрішньою начинкою мікроавтобуса все-таки присутній якийсь непрямий зв'язок.

У салоні за пультом сидів той же молодик, тільки одягнений він цього разу був по-іншому. Нік, власне, не пам'ятав, у що він був одягнений минулого разу, але зараз було в нім щось нове. Яскравий жилет цегляного кольору на коричневій сорочці з коротким жорстким комірцем. «Занадто розслаблено для такої служби», – подумав Нік і тут же знайшов пояснення – час тепер інший, не обов'язково ходити в темних костюмах із краваткою, щоб виконувати таку роботу. «Новий час, нові люди, нові правила», – думав він. Йому сподобалася ця думка. Він іще раз із ледве помітною заздрістю в погляді подивився на молодика за пультом. Той немов доводив своїм виглядом, що навіть така служба в новий час не була «суконною», відповідною до «дерев'яного регламенту».

Монітори знову показували коридор із дверима, кухню та кімнату – цього разу спальню. На кухні вечеряли двоє – хлопець і дівчина. Хлопця Нік упізнав одразу – Сергій Сахно. Дівчина була худенька, світле кучеряве волосся збігало до плечей. Розгледіти обличчя уважніше було важко – техніці бракувало якості. Не можна було сказати – красива вона чи ні, як і не можна було визначити колір очей на чорно-білому моніторі. На столі стояла пляшка вина, в келихи наливала дівчина, притому наливала хлопцеві більше, доливаючи собі кожного разу тільки декілька крапель. І пили вони по-різному. Хлопець – одразу до дна, дівчина тільки пригублювала і ставила келих на місце. Вона ж дістала другу пляшку вина.

Нік подивився на годинник – чверть на десяту. Згадав про червоне вино, випите під час обіду, дивно, але він немов і не пив. У голові – дивна ясність, в тілі – бадьорість.

Дівчина щось сказала Сергію, і він, кивнувши, перейшов у коридор і зник за внутрішніми дверима.

– Санвузол поєднаний, – прокоментував це Іван Львович, не відволікаючись од моніторів.

Дівчина теж вийшла в коридор, прислухалася. Потім перейшла в «спальний» монітор. Дістала з шафи коробку з-під взуття, опустила її на підлогу біля розібраного ліжка, зняла кришку. Декілька хвилин вона стояла навколішки над розкритою коробкою, потім знову закрила її і засунула під ліжко.

– Ку-ку! – похмуро мовив Іван Львович.

А дівчина тим часом перевдяглася в легкий халатик, давши трьом чоловікам можливість оцінити її доладну фігурку. Потім подивилася на будильник, що стояв на тумбочці біля ліжка поряд із телефоном.

З'явився загорнутий у великий рушник хлопець. Нік струсонув головою – здивувався, як це він пропустив прохід хлопця по «коридорному» монітору.

Дівчина поцілувала його, грайливо стягнула з його тіла рушник. Штовхнула його, голого, в ліжко й накрила легкою ковдрою чи товстим простирадлом – на моніторі не розгледіти. З рушником вийшла зі спальні, задалегідь поцілувавши хлопця.

Він розлігся на спині, руки завів за голову. З безглуздою посмішечкою очікування вступився в стелю.

А дівчина, повернувшись у кухню, взяла з підвіконня свій годинник, одягнула на руку, перевірюючи час. Було видно, що вона прислухається до тиші квартири.

– Ну що? Пора! – мовив Іван Львович, дістаючи з кишені мобільний телефон. Він обернувся до Ніка.

– Зараз ти скажеш йому, що під ліжком – вибуховий пристрій. Що ти на нього чекаєш унизу й на всі питання даси відповідь потім.

Полковник набрав номер і передав мобільний Ніку.

Нік побачив на моніторі, як хлопець здивовано глянув на телефонний апарат, який стояв на тумбочці. Повільно, мовби знехотя, повернувся на бік. Зняв трубку.

- Алло! – пролунав хрипкий п'яний голос.
- Сергій? – Нік зробив паузу, метушливо підбираючи правильні слова.
- Я.
- У тебе під ліжком вибуховий пристрій, швидко одягайся, я тебе чекаю внизу.
- Що? Хто це? Що за херня!

Нік побачив на моніторі, як хлопець кинув трубку поряд на ліжко, опустив ноги на килим. На обличчі п'яний спокій поступився місцем нерозумінню. Він нахилився до підлоги. Засунув руку під ліжко й витягнув коробку з-під взуття. Зняв кришку, деякий час розглядав вміст коробки – на моніторі цього видно не було, тільки його гола спина.

Нарешті він піднявся, надів майку, «сімейні» труси, джинсовий костюм. Завмер на мить, прислухаючись. Потім вийшов зі спальні.

Подальший розвиток подій був у точності схожий на американське кіно: він забіг на кухню, кілька разів ударив дівчину. Потім підняв її з підлоги, переніс у спальню, зв'язав руки й ноги ремнями, взятими з шафи. Кинув її на ліжко. Коробку з-під взуття засунув на колишнє місце. Потім вибіг із квартири.

- Рушай! – скомандував полковник.
- Куди? – приголомшено запитав Нік.

Полковник квапливо відчинив дверці, майже виштовхнув Ніка з мікроавтобуса. Вистрибнув сам. Показав рукою на п'ятиповерхівку за огорожею дитячого садка.

– Другий парадний, он той. Одразу біжиш із ним за будинок до дороги. Ловите приватника й на вокзал. Потяг через півгодини.

Нік перестрибнув через невисоку огорожу, підбіг до будинку. Побачив хлопця, що вискочив із парадного.

- Гей, – крикнув йому. – Сюди!
- Вони вибігли разом до дороги. Нік підніс руку. Поруч загальмували білі «Жигулі».
- На вокзал?! – напівзапитав Нік водія, що опустив скло в дверцях.
- Сідайте! – сказав той.

Поки їхали, водій із цікавістю роздивлявся двох пасажирів у однакових джинсових костюмах.

Помітивши інтерес водія, Нік теж оглянув себе, обернувся до Сергія, і гримаса нерозуміння застигла на його обличчі. Джинсові костюми були дійсно однакові й навіть, здається, одного розміру. Навіщо це треба було полковникові? Щоб легше було стати «своїм хлопцем» для Сергія?

Нік похитав головою. Озирнувся ще раз на Сергія – той сидів, мовчки втупившись у потилицю водія. Він чи то був іще п'яний, чи то такий приголомшений тим, що сталося, що ніяк не міг отямитися. Слава богу, він не помітив наполегливо-цікавого погляду водія.

15

Потяг відходив із дванадцятої колії, і їм довелося бігти спочатку по підземному переходу, а потім і вздовж потяга, відшукуючи потрібний вагон.

Нарешті всілися на нижній полиці, перевели подих. Сергій уперше зосереджено подивився на Ніка.

– Хто ти такий? – запитав він.

– Звуть Нік, потім усе поясню.

Сергій в'яло посміхнувся й кивнув.

«Що я йому потім поясню? – роздратовано подумав Нік. – Що я можу йому пояснити?...»

Він замислився, а потяг тим часом сіпнувся і покотився в невідомість. Загальний вагон був напівпорожній і, таким чином, ставав плацкартним.

Товста провідниця взяла у них квитки.

– Білизну брати будете?

Нік кивнув.

– Заховати що-небудь потрібно?

– Що? – Нік підвів на неї здивований погляд.

– Що-що! Від митниці! – Вона подивилася на «загальмованого» пасажиря як на ідіота.

– Ні, дякую.

– Ваші проблеми, – кинула вона й пішла далі по вагону.

Через три години, коли обоє вони вже спали, потяг різко зупинився. У вагоні спалахнуло світло, і хтось крикнув хрипким голосом: «Кордон! Підготувати паспорти!»

Нік поліз у кишеню джинсової куртки. Витягнув свій паспорт, підніс до очей. Він і не розглянув його до пуття вчора. Пам'ятав тільки, як отримав від Івана Львовича документ і відразу заховав у кишеню.

Це був новий російський закордонний паспорт. Розкривши, Нік зі здивуванням побачив своє фото й усі свої справжні дані – прізвище, місце народження і дату.

Звідки полковник усе це знав? Може, він сам йому розповів? Нік спробував згадати їх спільну вечерю в Душанбе. Вони тоді багато говорили, й Нік дійсно розповідав про себе. Зараз важко було згадати все, що він говорив полковникові. Він же, до того ж, напився тоді. Напився так, що полковник проводжав його додому. Напився від образи – адже саме того дня він дістав відмову на свій рапорт про переведення в Росію.

Поклавши паспорт на стіл, Нік озирнувся на Сергія, що спав поруч на сусідній нижній полиці.

– Гей, – поторсав його Нік за плече. – Кордон. Прокинься.

Сергій розплющив очі, тупо моргнув кілька разів, дивлячись на Ніка.

– Паспорт у тебе є? – запитав Нік, переляканий несподіваною думкою про те, що Сергій міг виявитися без документів.

Сергій кивнув. На відміну від Ніка, він роздягся перед тим, як лягти. Його джинсовий костюм лежав під подушкою. Діставши куртку, він витягнув із кишені пожований, іще радянський паспорт. Поклав його на стіл і знову відкинувся головою на подушку, заплющив очі.

Нік, почекавши хвилину і упевнившись, що Сергій знову заснув, проглянув його паспорт. Сторінка «сімейний стан» була порожня, дітей у нього не було. Народився в Донецьку 12 вересня 1964 року. Поверх прізвища чиясь важка рука опустила ліловий штампель «Україна».

Поклавши два паспорти разом, Нік всівся на своїй полиці в очікуванні прикордонників.

Прийшла худа гостроноса блондинка в зеленій формі. Суворо порівняла фотографії в паспортах з обличчями. Нічого не сказавши, пішла далі.

Потім з'явився товстенький невисокий митник із короткими акуратними вусиками.

- Ваші речі? – запитав він Ніка.
- Ми без речей.
- Встаньте!

Нік підвівся. Митник перевірів багажну коробку під полицею, на якій Нік спав. Нік теж подивився туди і побачив тільки зім'яту газету і двох тарганів, які завмерли від раптового світла.

- Гроші, валюта є? – Митник повернув свій примружений погляд на пасажира.
- Є небагато, – трохи зачекавши, відповів Нік.
- Цей із вами? – Митник кивнув на Сергія.
- Так, ми разом. Ми тут недалеко, в Пінськ...

Митник насупився і стояв мовчки, немов усе ще вирішуючи: йти чи ні.

- А яка валюта? Білоруські рублі? – запитав він після паузи.
- Так, – із готовністю підтвердив Нік. – Цілий мільйон.
- Гаразд, – мовив митник і попрямував у наступне купе.

Нік зітхнув із полегшенням. Подивився на Сергія, що спав. Ось кому можна було позаздрити. Спить, і ніхто його не турбує, ні митниця, ні паспортний контроль!

У Пінськ потяг прибув рано-вранці. Так рано, що провідниці довелося декілька хвилин трясти Ніка, приводячи його до тями.

– Ви що? Напилися вночі? – кричала вона. – Через п'ять хвилин потяг відходить! Ваша станція!

Іще не повністю прийшовши до тями, Нік розбудив Сергія, й вони ледве встигли вийти на безлюдну платформу, як потяг рушив.

- Котра година? – сонно запитав Сергій.
- За десять хвилин шоста.
- Рань собача! – поскаржився Сергій, оглядаючись на всі боки.

Вони зайшли в одноповерхову будівельку вокзалу. Всілися на дерев'яні стільці, збиті в одну суцільну шеренгу в залі очікування.

- Куди ми далі? – запитав позіхаючи Сергій.
- Переночуємо тут, завтра в Брест, потім у Польщу.

Сергій здивовано втупився в очі Ніку, але схоже, що його бажання спати було куди сильніше за подив, і, ще раз позіхнувши, він заплющив очі.

16

Віктору не спалось. Він сидів на кухні, знову при вимкненому світлі. Але місяць, що заглядав у вікно на восьмому поверсі, робив видимим навіть пару, що здіймалася над чашкою чаю.

Поряд із чашкою лежали три аркуші паперу – три меню за двадцятье травня, єдині три меню, в яких відвідувачам пропонувалися млинці з червоною ікрою. Перед Віктором у м'якому місячному напівсвітлі «лежали», як на долоні, три ресторани, де міг останній раз повечеряти відставний генерал Броницький. Ресторан «Козак», «Млин» і ресторан готелю «Москва».

Ці меню він перечитав, напевно, разів десять. Спочатку, щоб у черговий раз упевнитися у присутності млинців із червоною ікрою. Потім уже просто з цікавості до назв страв. Багато назв йому ні про що не говорили. Потім його цікавість викликали ресторанны ціни, і вже зовсім під кінець він порівнював ціни на млинці з червоною ікрою в різних ресторанах. Різниця була вражаючою. Думка про те, що одне і те саме може так сильно різнитися в ціні, змусила навіть мотнути головою.

За вікном під місячним світлом спали застигли на ніч будівництва, спало село, що відступало під натиском міста. Спало місто.

Годинник показував пів на третю, але Віктору спати не хотілось. У стані тіла і в думках відчувалася цілковита рівновага, тиша навколишнього світу передавала йому свій зосереджений спокій.

Захотілося з кимось поговорити. Він знову подивився у вікно, немов сподівався побачити там ще кого-небудь безсонного цієї ночі, який-небудь живий вогник. Але недобудовані вежі дивилися на довкілля порожніми очницями вікон, а село було вже далеко, якщо в якому-небудь будиночку й горіло віконце – його однаково б Віктор не побачив: тільки дахи та дерева.

У якусь мить Віктор ледве не підвівся з-за столу, щоб вийти в коридор, дістати з кишені піджака мобільний телефон і подзвонити Георгію. Зупинив його тільки час – середина ночі, коли всі зазвичай сплять. Щоправда, Георгію це не заважало самому дзвонити, коли йому заманеться. Але він ніколи не дзвонив без приводу. А який привід у Віктора? Повідомити, що знайшов три ресторани, в яких двадцятого травня подавали млинці з ікрою? Про це можна повідомити й уранці, а ще краще поки що не повідомляти, а спочатку поговорити з офіціантами, показати їм фотографії Броницького.

Він зателефонує Георгію, коли із трьох залишиться тільки один ресторан, в якому Броницький і вечеряв.

17

У Пінську вони оселилися в маленькому триповерховому готелі. Спали до четвертої. Потім устигли пройтися по кількох магазинах.

Нік зі здивуванням побачив на вулиці підряд два комісійні магазини. У повітрі запахло радянським минулим. Зайшли, купили дві потерті валізки за смішні білоруські гроші. Власне, купував Нік, а Сергій дивився на нього, кривлячи губи чи то від нерозуміння, чи то від природженого ідіотизму.

– Що ти будеш у них ложить? – запитав Сергій на вулиці.

– Не ложить, а класти.

– А мені пофіг, що ложить, що класти. Ти мені обіцяв щось пояснити.

Ніку став зрозумілий «гумовий» вираз обличчя свого напарника по втечі. Сергій чекав пояснень. Чекав із вечора з перервами на сон і сонну втому. Тепер він уже був бадьорий, і зволікати з поясненням далі не мало сенсу.

– Добре. – Нік, зітхнувши, кивнув. – Ідемо зараз на вокзал, беремо квитки до Бреста. Потім де-небудь сядемо повечеряти, і я тобі все поясню...

Пропозиція Сергія влаштувала, тим паче, що він уже неабияк зголоднів.

Потяг на Брест відходив через три години.

По дорозі у готель вони, за наполяганням Ніка, зайшли в аптеку, купили зубні щітки, пасту.

Двоє молодих коротко стрижених чоловіків у однакових джинсових костюмах із потертими валізами на безликих сірих вулицях Пінська мали вигляд іноземців.

– Слухай, нахер нам готель? Ми там нічого не залишали. – Сергій зупинився, коли до триповерхової будівлі готелю залишалося метрів сто.

– А паспорти? – запитав Нік.

Сергій незадоволено кивнув. Чи то шок минулого вечора відключав часом його пам'ять, чи то він узагалі був неуважний.

– Хочеш, постій тут, – запропонував Нік. – Я сам сходжу, заберу документи.

Сергій охоче погодився.

Молоденька дівчина ліниво відірвала голову від книжки.

– Ключі ви здавали? – запитала вона.

– Так.

– Хвилиночку. Клава! Клава! – крикнула вона у бік сходів.

Відразу за сходами із скрипом відчинилися двері, й звідти виглянула заспана старенька в синьому халаті.

– Піди в тридцять п'ятий, перевір, чи все на місці. Особливо рушники та склянки.

Старенька, взявши у дівчини ключ із брелоком у вигляді важкої дерев'яної груші, накульгуючи на ліву ногу, попрямувала до сходів.

Чекати довелося хвилин десять. Нарешті дівчина поклала на стійку паспорти.

– Приїжджайте ще! – сказала вона замість прощання і знов уткнула свої маленькі очі в книжку.

Вийшовши на вулицю, Нік озирнувся на всі боки. Сергія ніде не було видно. На лобі виступив холодний піт.

«Це ж треба бути таким ідіотом! – подумав Нік. – Я йому сам запропонував почекати! Чорт забирай!»

Він пройшов швидким кроком до перехрестя, де залишив Сергія.

Дві вулиці, що перетинали одна одну під прямим кутом, були неприродно безлюдні. Через перехрестя на червоний сигнал світлофора проїхала вантажівка.

На очі Ніку потрапив побутовий будиночок синього кольору, що стояв трохи осторонь від дороги. Здалося, що хтось тільки-но зайшов у його двері.

Придивившись, Нік, на свій подив, прочитав напис над дверима побутового будиночка – «БАР». Не більше і не менше.

«Добре хоч, що не ресторан», – подумав він.

Зайшов, одчинивши важкі залізні двері.

Усередині було темно. За імпровізованою стійкою бару стояв лисуватий чоловік сумовитого вигляду. За одним із трьох пластмасових столиків сидів Сергій із наповненою склянкою. За іншим – із пляшкою горілки – двоє молодих хлопців у робочих комбінезонах.

Нік відчув у руках тремтіння. Застиг, дивлячись на Сергія, що спокійно розвалився в білому пластмасовому кріслі. Зрозумів, що тремтіння виникло раніше, на перехресті, а можливо, ще й на порозі готелю, коли він не побачив Сергія.

Сергій підвів очі.

– Сідай! – кивнув він на вільне крісло. – Що вип'єш?

– У тебе що, гроші є? – здивувався Нік.

– Долари вони беруть, – він кивнув на бармена. – У них тут «Приморський портвейн», уявляєш?

– Ні, – похмуро відповів Нік.

Сергій дістав із нагрудної кишені джинсової куртки магнітофонну касету. Разом із нею – декілька згорнутих навпіл зелених купюр.

Нік помітив, що купюри – дрібні: п'ятірки та по одному долару.

– Постав касету! – попросив Сергій, підійшовши до бармена. – І двісті грамів «Приморського».

Повернувшись, він поставив повну склянку портвейну перед Ніком.

У шепітливій тиші так званого бару раптом пролунали знайомі Ніку ритмічні удари.

Він утупився в Сергія, а той із блаженною усмішкою на обличчі повільно цмулив свій портвейн.

– Гей, – крикнув бармен. – Тут ні греця немає на твоїй касеті!

– Є, – спокійно відповів Сергій. Бармен замовк, прислухався. Він, звичайно, чекав музики. Через кілька хвилин витягнув касету, поклав на стійку.

– Забери! Ні біса у тебе не записано! – крикнув він, потім обернувся і поставив іншу касету.

У барі заспівав Розенбаум. Пісня про Афган. «Чорний тюльпан».

«Дуже до речі», – подумав Нік.

Раптом він помітив, як Сергій повільно підводиться з-за столу, з ненавистю дивлячись у бік стійки.

Відчувши пожежу, що наближалася, Нік одразу кинувся її гасити.

– Старий, заспокойся, давай вип'ємо!

Нік силоміць усадив Сергія на місце. Судячи з того, як легко це йому вдалося, зрозумів, що «колега» або п'яний, або ще не прийшов до тями після вчорашнього.

Нік сам сховався до стійки, узяв касету.

– Виводь його! – неголосно сказав Нікові бармен.

– Пожертви що-небудь є? – спокійно запитав його Нік.

– «Снікери»!

Нік купив чотири «Снікери». Повернувся до столу.

– Ти мені щось пояснити обіцяв, – промимрив Сергій.

– Потім, коли прийдеш до тями. Ходімо, скоро потяг. І валізи візьми!

Сергій знехотя підвівся. Заховав касету у кишеню куртки. Підняв із підлоги дві легкі валізи і тиняючись попрямував до дверей.

18

Похід по ресторанах Віктору практично нічого не дав. У «Козаку» офіціанти з ним розмовляли крізь зуби. Броницького ніхто з них не пам'ятав, хоча Віктору здалося, що офіціанти відповіли «ні» ще до того, як опустили очі на фотознімки. У «Млині» адміністратор подивився на виторг за двадцяте травня й лише похитав головою. Офіціантка згадала той вечір, сказавши, що тільки два столики були зайняті. За одним святкували день народження знайомі повії, за іншим щось відзначала компанія «спортсменів». Коли поглянули у витратну книгу кухні, з'ясувалося, що млинці з ікрою ніхто того вечора не замовляв.

У ресторані готелю «Москва» офіціанти й адміністратор виявилися привітніші. Броницького вони не впізнали, але це, як один з них і сказав, нічого не означало, бо того вечора в ресторані був банкет на сорок осіб. Окрім банкету, зайнято було ще декілька столиків. Млинці з ікрою було замовлено банкетним столом, але за ним відзначалася галаслива річниця весілля, й напевно чи Броницький міг мати до неї стосунок.

Тепер Віктор їхав на похорон Броницького. Можна було особливо не поспішати – тіло підвезуть до будинку тільки об одинадцятій. Він приїде хвилин за двадцять до цього, занесе вдові куплений букет траурно-білих кал і zarazом роздивиться: хто прибув на похорон. Найбільше Віктор цікавили зустрічі з сином і Максимом Івіним. Од них він сподівався дізнатися що-небудь нове про останній відрізок життя президентського консультанта з питань оборони. Коли Віктор заїкнувся по телефону Георгію, що непогано було б поговорити з колишніми штабними колегами покійного, а також із колегами по президентському апарату, Георгій тільки розсміявся. Потім сказав: «І не здумай! Ніхто не пов'язує його смерть із його місцем роботи!» Здивований Віктор перепитав тоді Георгія, але той не здобувся на відповідь. Просто дав відбій.

Зараз, застрягши у невеликій пробці перед поворотом на Печерськ, Віктор знову згадав ту розмову. Згадав іще раз і пораду чоловіка в цивільному, що передав йому ключі від машини: не поспішати. Так чого вони все-таки від нього хочуть? Щоб він не поспішав? Тоді до чого була та телефонна прочуханка, яку влаштував йому якось Георгій, невдоволений уповільненим розслідуванням? Хто вони взагалі такі? Хто і звідки? З СБУ? Це було б логічно, але тоді до чого ця телефонна конспірація? До чого взагалі тоді він сам, Віктор Слуцький, простий лейтенант із невеликим досвідом розкриття дрібних вуличних злочинів? У них же свої спеці – таких у міліції не знайдеш, а якщо з'являться – відразу перекуплять! Якби вони вважали його спецом, то теж, напевно, перекупили б. Але ж ні. Він так і залишився лейтенантом зі своїм столом у райвідділі.

Зупинив машину не перед парадним, як раніше, а в кінці будинку біля виїзду з двору. Узяв із заднього сидіння букет білих квітів.

Двері відчинила Броницька. В очах – сльози, мовби щойно дізналася про смерть чоловіка. Довга чорна сукня, на грудях – брошка з темним малахітом.

У квартирі метушилися жінки. На кухні працювала електром'ясорубка. Одна з жінок сиділа за столом і загортала готовий фарш у капустяне листя. Готувалася традиційна поминальна їжа – голубці.

Пройшовши в кімнату, Віктор зустрівся поглядом із літнім чоловіком. Кивнули один одному не знайомлячись. Знайомитися на похоронах не заведено. Сівши в кутове крісло, Віктор прислухався до шумів квартири, адже в ній було ще три чи чотири кімнати. Шум долинав тільки з кухні.

Літній чоловік підвівся з канапи. Віктор звернув увагу на його вкриті густим дорожнім пилом черевики. Він наче опинився тут випадково, створюючи своїм виглядом явний дисонанс із добре умебльованою квартирою і речами, чистими, яскравими, що звертали на себе увагу.

Чоловік боком підійшов, сів у сусіднє крісло, обернувся лицем до Віктора.

– Даруйте, ви Вадима товариш по службі будете? – запитав він, заглядаючи у вічі Віктору.

– Ні, я більше з його дружиною спілкувався, – мовив Віктор і тут же знімаючи, зіркуючи, що його відповідь звучала більш ніж двозначно. Але не говорити ж йому, насправді, що він за службовим обов'язком, а не заради висловлення співчуття!

– Значить, Оленин товариш по службі, – вголос дійшов висновку чоловік. – А я його батько... Шахтарем був, ми ж із Донеччини... Ось мати не змогла приїхати – паралізована лежить... Щось тіло не везуть! – І погляд Броницького-старшого перейшов на великий настінний годинник у рамочці з полірованого дерева.

Віктор кивнув.

– Піду на кухню подивлюсь, як там, – мовив чоловік, підводячись із крісла.

– Вибачте, – Віктор підвів на нього очі. – А син-бо Вадима прилетів?

– Син? – обличчя Броницького-старшого якимось одразу змарніло. – Ні. Воно ж дороге – з Англії сюди летіти. Не прилетів.

Віктор залишився сам у кімнаті. Пройшовся по персидському килиму з високим ворсом. Потім глянув на свої черевики, злякавшись, а раптом і вони заплучені, як у батька покійного. Але ні, черевики були в нормі.

Подзвонили в двері. Віктор виглянув у коридор і побачив декількох осіб із букетами. Відчув себе зайвим. Він же й справді був тут зайвий, їхнє горе його не торкалося.

Тіло привезли із запізненням на півгодини. Відразу вивантажили біля парадного з автобуса – розкішна труна, на вигляд – червоне дерево. Виставили на двох табуретах.

Усі спустилися вниз. Віктор, відійшовши трохи вбік, оглянув присутніх – було їх не так уже й багато, може, п'ятдесят. Поряд стояли два чистенькі «ЛАЗи», чорна «Волга» та декілька «Жигулів».

Віктор здивувався скромності похоронного кортежу.

Труну завантажили в автобус. Кортеж рушив із місця. Віктор пройшов до «мазди», дивуючись, що ховають Броницького без музики.

Потім – півгодини повільної їзди до Байкового кладовища, ще декілька учасників похорону, що приєдналися там, із квітами та вінками. Пластмасові стаканчики з горілкою та пиріжки з м'ясом, пущені по колу вже після того, як кладовищенські трудяги, «зліпивши» лопатами могильний горбок, пішли. Віктор теж узяв стаканчик, але непомітно вилив горілку на сусідню могилу. Він стежив за оточенням Броницької. Окрім Броницького-старшого, поряд із нею стояли двоє серйозних чоловіків у дорогих костюмах і кілька жінок.

Незабаром Броницька почала ходити від однієї людини до іншої, ввічливо й сумно зазираючи на поминки.

Знову Віктор влаштувався за автобусами, але тепер вони їхали вже швидше.

Два приставлені один до одного столи були накриті у вітальні. Крісла та канапу винесли, видно, в іншу кімнату, а замість них скрізь стояли стільці й табурети.

Уже всівшись за поминальний стіл, Віктор огледівся і не побачив тих двох чоловіків, що стояли біля могили поряд із Броницькою. «Може, пізніше підійдуть», – подумав він.

Коли за столом залишилось осіб шість, Віктор підійшов до вдови і тихенько запитав на вухо:

– А Івін де?

Вона з хвилину дивилася на нього розгублено, потім ніби прийшла до тями.

– Він у готель поїхав, у нього сьогодні потяг.

– Куди потяг?

– Назад...

– А він у якому готелі зупинився?

– У «Москві»...

Не попрощавшись, Віктор вилетів із квартири. Добіг до машини, помчав у бік готелю.

У реєстратурі йому сказали, що Івін здав ключ більше години тому.

– За готель у нього сплачено до завтра, так що можете пізніше зайти! – порадила білява жінка з утомленим від пудри обличчям.

Віктор сіпнувся до виходу. Зупинився. Подивився на годинник. Другий потяг щойно відійшов од вокзалу. Наступний на Москву буде тільки через три години. На прохідних такі люди не їздять.

«Потяг пішов», – зрозумів Віктор.

Повернувся до білявки. Постояв біля стійки, дивлячись на неї, як крізь туман.

– Ну чого? – запитала вона. – З'явиться ваш товариш, нікуди не подінеться!

Віктор кивнув. Потім щось змусило його зосередитися. Він згадав слова вдови про приїзд Івіна в Київ напередодні загибелі Броницького. Де він зупинявся того разу?

Знову Віктор утупився в даму, тільки тепер він дивився на неї благально.

– Скажіть, ви ж реєструєте всіх, хто в готель селиться?

– Звичайно! І паспорти перевіряємо.

Віктор відійшов до кіоска, що стояв тут же у фойє, купив коробку цукерок і з нею повернувся до стійки.

– Подивіться, будь ласка, чи зупинявся у вас у другій половині травня Максим Івін?

Із усмішкою прийнявши коробку цукерок, дама зітхнула й опустила свій погляд на величезний і товстий grosbux, розкритий перед нею. Перегорнула віялом широкі та довгі простирадла сторінок, повернула свій погляд на Віктора.

– З п'ятнадцятого?

– Так.

Іще кілька сторінок прошелестіли в повітрі над її столом.

– М. Івін? – вона пальцем притиснула сторінку в одному місці.

– Так! – Віктор перегнувся через стійку, намагаючись дотягнутися поглядом до розлінійної пописаної сторінки.

– З вісімнадцятого по двадцять перше, – сказала дама з усмішкою на обличчі.

– А номер у нього був на одного?

– На двох, але він там був сам.

– Вельми дякую! – Подумки Віктор готовий був навіть поцілувати її, але ноги вже несли його до виходу, до машини, залишеної на готельній автостоянці.

19

Перетин білорусько-польського кордону видався Ніку якоюсь нічною містикою. Білоруських рублів у них виявилось більше, ніж потрібно, і витратив їх Нік на купе, в якому вони тепер їхали вдвох із Сахном. Сахно знову їхав лежачи – він витребував з Ніка купити три «Зубрівки» і три пляшки вина. Його явно турбувала цифра «три». «Через кордон можна провезти по пляшці того й іншого на людину або по три на двох!» – уперто заявив він іще в Бресті, як тільки вони купили туристські ваучери для поїздки в Польщу. Тепер порожня пляшка з-під «Зубрівки» стояла під столом купе, а сам Сахно мирно лежав на своїй полиці, час від часу видаючи імпульсивне хрюпіння та перевертаючись на інший бік. Перш ніж «відвалитися», він виклав із кишені джинсової куртки два паспорти і залишив їх на краю столу. Один, пом'ятий, Віктор уже бачив при в'їзді в Білорусь, але тепер поряд із ним, а точніше згори, лежав закордонний паспорт радянського зразка.

Скориставшись відключкою Сахна, Нік проглянув і цю «червоношкіру паспортину». Термін дії паспорта закінчувався через три місяці, а майже на кожній його сторінці, як поліграфічний брак, красувалася одна і та сама віза, а точніше, віза однієї й тієї ж країни – Чехословаччини. Придивившись уважніше, Нік зрозумів, що перші декілька віз були чехословацькими, а останні – чеськими. Отже, паспорт ішов у ногу з часом.

«Цікаво, що Сахно робив у Чехії», – подумав Нік. Знайшов останню візу – десятиденну, видану в квітні цього року.

Додумати, як, утім, і довивчати паспорт, не вистачило часу. Зайшов молодий прикордонник, забрав обидва паспорти, проглянув уважно туристські ваучери, кивнув і пішов.

Буквально через десять хвилин потяг «розштовхали» на окремі вагони, потужні триметрові домкрати підняли вагон над землею, з брязкотом покотилися кудись залізні колеса.

Нік виглянув із вікна – під вагоном у жовтому світлі прожекторів метушилися залізничники.

Сахно знову захріп.

Нік теж приліг на свою полицю. Він лежав на спині. Пробивав порахувати, скільки кілометрів було між Душанбе і Брестом. Прикидав-прикидав і кинув цю розумову затію. Між Душанбе та Саратовом було, напевно, понад дві тисячі кілометрів, а від Саратова до Києва – півтори доби потягом. Заболіла голова. Нік розслабився, подумав про дружину, про сина. Згадав широку та повільну саратовську Волгу. Зайшлося серце. Зараз між ним і сім'єю лежала десь одна прозора межа, але мине година або навіть менше, і немов залізні ворота зачиняться. Залишиться позаду Білорусь, залишиться увесь колишній Союз. Усе залишиться позаду, і він почне чекати повернення. Тільки куди йому повертатися? У Саратов або в Київ? Звичайно, в Саратов є до кого повертатись, але нікуди. У Києві обіцяють квартиру і, повернувшись та отримавши її, він зможе з гордістю витягнути з Саратова своїх. Зустріти їх на вокзалі, відвезти на таксі до будинку. Який це буде будинок? Скільки в нім буде поверхів? На якому поверсі вони житимуть? Краще всього на третьому, треба буде попросити полковника про третій поверх. Добре б, аби у Володьки була окрема кімната. Він уже, загалом, доросла людина, школа позаду, буде друзів і дівчаток додому приводити...

Вагон зі скрипом почав опускатися до землі. Зістикувався з колесами, потім його сюди-туди покатали, поки новий поштовх не сповістив про возз'єднання з рідним рухомим складом.

Хвилин через п'ятнадцять той же прикордонник заніс у купе паспорти. А Сахно як спав, так і продовжував спати.

Вже і потяг рушив у ніч, виповз із-під потужних прожекторів. Десь по цій темряві й проходить кордон, і потяг перенесе його зараз за наступну географічну межу, на захід. Потім,

напевно, він так само повертатиметься через Брест у Київ. А можливо, і безпосередньо, адже в Україні є свій кордон із Польщею.

Колеса потяга застукали в спокійно-дрімливому ритмі, й Ніка почало хилити в сон. У купе було прохолодно, але Нік зняв джинсовий костюм, склав і заховав під подушку. Клацнув вимикачем, зануривши купе в цілковиту темряву, й накрився верблюжою ковдрою невизначеного кольору.

Через декілька годин потяг вїхав у польський світанок. Прокинувся Нік від гучного хропіння напарника, помітив, що паспорти тепер лежали на столі по-іншому. Зрозумів, що їх хтось перевіряв, поки вони спали. Проглянув свій і знайшов у нім печатку польського прикордонника. Подумав про поляків із вдячністю, адже не розбудили, самі розібрались і далі пішли.

За вікном під уже монотонне хропіння Сахна пробігали польські поля та села. Нік із цікавістю розглядав будинки. Здавалося, що чим далі їхав потяг, тим багатші та більші ці будинки були.

Сахно із заплученими очима простягнув руку під стіл. Дзвякнула порожня пляшка з-під «Зубрівки», впала, покотилась. А Сергій намацав рукою кульок, у якому лежала їжа, куплена в дорогу. Витягнув звідти наосліп шматок копченої ковбаси, підніс до рота і смачно куснув разом із шкіркою. Так само, не дивлячись, поклав ковбасу на стіл поряд із паспортами і, обернувшись до стінки, знову захріп.

«Це був сніданок!» – з усмішкою подумав Нік, стежачи, щоб ковбаса не перестрибнула через паспорти й не опинилася на брудній підлозі.

Вже через хвилину стежити за катанням ковбаси Ніку набридло, і він поклав її на місце, в кульок. А сам одягнувся, скачав матрац разом із простирадлами та подушкою, закинув на верхню полицю й усівся біля вікна.

Незабаром у купе заглянув провідник із пом'ятим обличчям і двома склянками чаю. Нік узяв чай. Зачаровано дивлячись у вікно, він випив обидві склянки.

Сахно прокинувся під час двадцятихвилинної зупинки у Варшаві. Прокинувся, струсонував головою. Прислухався до гучних вокзальних оголошень.

– Що вони говорять? – запитав.

– Я польської не знаю.

– Кепський ти перекладач! – криво посміхнувся Сахно. – Чай дають?

– Дають.

Від Варшави до Познані майже п'ять годин шляху. І всі ці п'ять годин Нік і Сахно сиділи один навпроти одного за столом, дивлячись в основному у вікно. Вони ще двічі пили чай. Потім Сахно захотів відкоркувати другу пляшку горілки, але Нік не дав. Дивно, але Сахно не сперечався.

– Так куди ми їдемо? – запитав він.

– Зараз у Познань.

– А на хер я тобі потрібний? – Сахно примружено втупивсь у вічі Ніку.

– Ти мені й на хер не потрібний, – відповів йому його ж мовою Нік. – Я тебе витягнув, зробиш одну роботу, отримаєш купу грошей, і попрощаємося...

Сахно закивав, роздумуючи.

– Так ти, видно, про мене багато знаєш, – сказав він задумливо через хвилину.

– Ага, – відповів Нік, виколюючи шматок ковбаси, застряглий у зубах.

Сахно знову кивнув.

– Значить, заради цієї однієї справи ти мене і витягнув. Так?

– Так, – відповів Нік.

– Гаразд, – несподівано розслаблено мовив Сахно. – Від однієї справи ще ніхто не помирав... – І він удоволено всміхнувся, мовби вдало експромтом пожартував.

Помітивши його усмішку, Нік іще раз прокрутив у голові щойно сказану Сергієм фразу, і до нього дійшов її другий сенс. Звичайно, Сахно їхав із ним не заради компанії, не в турпоїздку. І від цієї «справи», яку належить зробити Сахну, хто-небудь та помре.

Нік уперше замислився про те, що по суті вони з Сахном були чимось на зразок «робочої групи», в якій він, Нік, виконував роль перекладача і ще когось, а Сахно був звичайним виконавцем. Втім, не звичайним, а з деякими вивихами. Він був скоріше малокерованим виконавцем, так що важко було досі уявити, чим закінчиться їх експедиція, тим більше, що навіть конкретні цілі цієї експедиції Ніку не були ясні. Абстрактну мету Іван Львович поставив, а все конкретне мав пояснити в Познані Олександр Возняк.

«Три п'ятірки, чотири, два, один», – згадав Нік його номер телефону.

Подивився на годинник – у Познань вони мали приїхати до обіду.

У Познані Нік подзвонив Возняку просто з вокзалу. Той попросив почекати його на вулиці перед входом, поряд із стоянкою таксі. Дивно, що Возняк навіть не запитав, які вони на вигляд, наче був упевнений, що впізнає їх.

Грілися вони на сонечку перед вокзалом добрі півгодини, перш ніж поруч, на стоянці таксі, загальмував старенький синій «мерседес». Водій, кремезний кругловидий чоловік років п'ятдесяти в яскравій літній сорочці з коротким рукавом, перегнувся через переднє пасажирське сидіння, опустив у дверцях скло і крикнув їм: «Сідайте!»

Вони їхали вулицями незнайомого міста, сидячи на задньому сидінні. Дивилися кожний у своє віконце, а водій, раз у раз підрівнюючи внутрішнє оглядове дзеркальце, поглядав на них, на двох одягнених в однакові джинсові костюми молодих людей. Поглядав він на них напружено, про щось роздумуючи. Час від часу на його губах з'являлася скептична напівпосмішка, яку він тут же ховав, ніби вона виникала проти його волі.

Підїхали до маленького кафе на околиці міста.

– Ходімо перекусимо, – запросив водій «мерседеса».

У кафе він щось замовив по-польськи. До їх столика негайно підбіг бармен, поставив три пляшки пива, три салати, перепитав щось у Олександра Возняка й відійшов убік.

Пили пиво. Возняк розпитував про Київ. Відповідав йому в основному Сергій. Ніку особливо говорити було ні про що. Що він у Києві бачив? Будиночок на двадцять шостому кілометрі якогось шосе, набережну Дніпра та вечірні вулиці, по яких його возили на шикарній машині.

Сахно несподівано виявився балакучим і розповідав Возняку про нові магазини, ресторани. Показав він йому й нову українську валюту – Возняк із цікавістю розглянув декілька купюр, потім повернув їх.

Бармен приніс бігус – свинину з капустою.

Коли попоїли, продовжуючи нічого не значущу розмову, Возняк узяв іще по пиву. Потім запропонував Сахнові польської горілки. Сергій зрадив.

Возняк сам підійшов до стійки бару, взяв скляночку горілки та блюдце з нарізаним солоним огірочком і поставив на столик у протилежному кутку кафе.

– Вибач, Сергію, – він показав поглядом на той столик. – Нам потрібно з Ніком переговорити, а ти поки що там посидь!

Сахно без усякої образи підвівся й пішов до столика з горілкою. А Олександр Возняк, провівши його поглядом, дістав із кишені два сині паспорти. Мовчки простягнув їх Ніку.

– Заховай, потім подивися, – сказав він. – Ви тепер громадяни нової Югославії. Ти, мабуть, югославський єврей. Ніко Ценський. Цей, – він кивнув із деякою зневагою в бік Сергія, – Іво Сахнич. З такими паспортами вам буде трохи легше. У вас уже стоять німецькі візи. Ось по три тисячі марок, – Возняк поклав на стіл два вузькі коричневі конверти. – За годину електричка до Німеччини. Німецьку ти знаєш?

– Вивчав, – кивнув Нік.

– Доїдете до Берліна, там пересадка на електричку до Кобленца. Розберешся. У паспортах ваші квитки. У Кобленці недалеко від вокзалу готель «Мауер». Недорогий і цілком пристойний. Оселитесь там і спокійно відпочиватимете від далекої дороги, поки вас не знайдуть.

– А хто знайде?

– Не турбуйся, це буде наша людина.

20

«Невдалий» похорон порушив плани Віктора. Коли б не несподіване з'ясування терміну перебування Максима Івіна в Києві, день можна було б вважати втраченим. Але часом невдача приносить із собою якийсь несподіваний успіх, якщо тільки помітити його. Це як побічна дія від ліків, тільки навпаки. Побічна дія невдачі. І тепер пряма або непряма причетність Івіна до смерті Броницького здавалася Віктору майже доведеною. Прогулявшись по місту, він через кілька годин знову повернувся до готелю «Москва», де раніше залишив машину.

Зайшов у фойє. За стійкою реєстратури сиділа вже інша жінка, брюнетка років сорока п'яти з блискучим, вкритим лаком волоссям, що піднеслося над головою у формі невеликого аеростата.

Віктор підійшов до дами з високою зачіскою. Запитав, де в готелі або біля нього можна випити кави.

– В ресторані, – відповіла дама. – Але там знаєте яка кава? – Вона співчутливо посміхнулася. – Підніміться краще на п'ятий поверх у буфет, там хоч кавоварка нормальна.

Віктор, піднімаючись у ліфті, роздумував про Івіна. Йому було цікаво: де він обідав, поки жив у готелі. У ресторані чи в буфеті?

Буфет виявився досить затишним, із низькими канапами та пуфами за такими ж низькими столиками. Обідати тут було б незручно, а пити каву або вино – ідеально. Сівши на кутову канапку, Віктор миттєво розслабився. Треба було підійти до стійки, тим більше, що черги поки що не було. Взагалі нікого перед стійкою не було, хоча в буфеті сиділи з пивом чоловік і жінка. Сиділи біля віконця, пили пиво зі склянок і неголосно розмовляли.

Лінькувато підвівшись, Віктор замовив собі каву.

Бармен приніс чашку кави на блюдці та маленьку шоколадку. Поставив на столик цукорницю.

Віктор поліз у кишеню піджака за дрібняками.

– Скільки з мене? – запитав він.

– Гривня десять, ітимете – розплатитесь! – сказав бармен і повернувся за стійку.

Місце це здалося Віктору трохи нереальним, а те, що тут не брали грошей наперед, узагалі переносило це місце за відчуттям кудись за кордон.

Заїдаючи гірку міцну каву шоколадкою, Віктор думав, що хоч його звичайний світ ніби простіший і грубіший, але й цей світ із м'якими канапами, низенькими приземленими столиками з чорними скляними стільницями, з увічливими барменами – цей світ теж йому подобається. Нехай він тут рідкісний гість, але ніщо йому не забороняє перетворитися на частішого гостя. Може, він коли-небудь прийде сюди з Іриною і дочкою. Життя, хоч яким би воно було іноді важким і сірим, однаково покращується. Може, коли-небудь вони навіть обідатимуть щонеділі в ресторані всією сім'єю? Хоча навіть? Можна й удома смачно приготувати...

Думки його почали входити в суперечність одна з одною. «Це втома», – зрозумів Віктор.

Попросив у бармена ще чашку кави. Пересів до вікна, з якого відкривався красивий краєвид на Хрещатик, на фонтани майдану Незалежності.

Бармен знайшов його очима і другу чашку з шоколадкою поставив перед Віктором вже в іншому місці.

Віктор кивнув. Якось дуже легко він зник, що хтось може чемно приносити йому каву.

Погляд його впав на рекламний дирижабль, що бовтався в повітрі на линві на пагорбі ліворуч. Дирижабль рекламував «Адідас».

«Це ж те саме місце, звідки злетів Броницький!» – зрозумів Віктор.

Ні, він із самого початку знав, що саме звідти злетів дирижабль із високопоставленим трупом. Він просто до цього моменту не мав можливості так добре розглянути це місце.

Погляд його ковзнув далі, на майдан перед Головнопоштамтом. Він помітив будку ДАІ і міліціонера, що сидів у ній.

Ковтнув гіркої кави, провів між будкою та дирижаблем невидиму пряму лінію. Відстань між ними була невелика, і, напевно, з боку будки дирижабль теж був добре видний.

Вирішивши потім подивитися на дирижабль знизу, Віктор допив каву, підійшов до стійки, розплатився. Перш ніж вийти, зупинився перед меню, що стояло у вигляді розкритої книжки. Пробіг його очима і завмер здивований. У меню буфету значилися не лише цукерки, пиво, кава й інші напої. Там же пропонувалися відбивні, смажена картопля, курка та млинці з червоною ікрою.

Здивований, він підійшов до бармена.

– Іще що-небудь? – випередив його питанням молодик із метеликом.

– Вибачте, – Віктор раптом затнувся. Йому не хотілося видавати себе. Він злякався, що тільки-но почне ставити питання – вся пошана, вся чемність бармена випаруються. Адже автоматично Віктор перейде з розряду клієнта в розряд слідчого.

– У вас є млинці з ікрою? – запитав після заминки Віктор.

– Є, – кивнув бармен. – Треба тільки хвилин п'ять-десять почекаати – гаряче мені піднімають із ресторану. Подзвонити?

– Ні-ні, дякую. Мало часу. – Віктор зітхнув із полегшенням. – Іншим разом.

– Приходьте ще, – всміхнувся бармен.

– Гаразд, – пообіцяв Віктор.

Униз він спустився пішки. Знову ноги повели його геть від автостоянки. Він спускався по сходах, які вели до фонтанів. Порівнявся з дирижаблем, підійшов до нього.

Майданчик, над яким витав дирижабль, був обнесений червоними дорожніми бар'єрчиками. Нижній кінець каната був прив'язаний до великого газового балона.

Поряд на землі лежали ще два такі балони, стягнуті докупи у двох місцях брезентовими пасами. Поблизу нікого не було.

Потоптавшись під дирижаблем, Віктор спустився до фонтанів, перейшов на інший бік майдану. Озирнувся на дирижабль. З цього боку він особливо сильно впадав у вічі.

Проголюючись, зупинився поряд зі скляною будочкою ДАІ. Звідси теж був чудовий краєвид.

Із будки вийшов сержант, суворо подивився на Віктора.

– Вам що тут потрібно? – запитав він невдоволеним голосом.

– Нічого, просто прогулююся.

Віктору знову не захотілося розкриватись і ставити даїшникові вже виниклі в голові запитання. Це можна буде зробити й пізніше. Навіщо зараз собі настрій псувати.

«Треба їхати в Москву і якнайшвидше, – подумав він. – Якщо несподівано приперти його до стінки, він, може, і розповість усе...»

Уночі, сидячи на кухні, Віктор зателефонував Георгію. Голос у того, на Вікторів подив, виявився бадьорий. Думку про поїздку в Москву він після недовгої паузи схвалив.

– Добре, – сказав Георгій. – Завтра поїдеш на два дні. Квитки привезуть уранці в райвідділ. Тільки запам'ятай мою пораду: якщо відчуєш, що він замазаний, домовся про наступну зустріч і негайно повертайся до Києва.

Чекаючи на квитки, Віктор не витрачав часу даремно. Він викликав свого стажиста. Відправив його в ДАІ з'ясувати, хто чергував у будці на майдані Незалежності в ніч із двадцятого на двадцять перше травня. Знайти його та допитати. Дізнатися: бачив той даїшник що-небудь чи ні.

Коли окрилений новим завданням стажист Занозін майже бігом вискочив із кабінету, Віктор розслабився. Опустив у склянку з водою кип'ятильник. Дістав баночку з-під майонезу

з меленою кавою, дві ложечки. Підготував і другу склянку з водою, після чого зателефонував майорові Криську.

– Товаришу майор, зайдіть до мене на каву! – промовив Віктор у трубку награно-сухим голосом.

– Ну ти знахабнів! – розсміявся у відповідь майор. – У тебе хоч цукор є?

– Так точно!

– Добре, іду.

Поки майор ішов по коридору, Віктор заштовхав свою дорожню сумку з речами під стіл – Крисько ще не знав, що лейтенант цього вечора їде в Москву.

21

Нік сам здивувався живучості своєї німецької мови. Ніби і вивчав давно, а на вокзалі Берлін-Зоопарк зумів не лише запитати в «інформації», коли і звідки йде потяг на Кобленц, але навіть зрозумів відповідь довгов'язого хлопця в нудно-синій уніформі з биркою на грудях, на якій значилися його ім'я та прізвище.

– Ну що? – запитав Сергій Сахно, що стояв із двома валізами за три метри від довідкової будки.

– Друга платформа, третя колія. Потяг через півгодини.

Повз них прокотив свій жовтий візок прибиральник вокзального сміття, одягнений у вільний комбінезон і теж із биркою на грудях.

Нік провів його поглядом. Його охопило відчуття легкої відмороженості – наче був він водолазом, опущеним у підводне царство, де і світ був іншим, і риби – небаченими. Ось-ось ті, що нагорі, смикнуть за шланг, по якому повітря йде, і витягнуть його назад, нагору...

«Ні, відразу не витягнуть, – подумав у відповідь на свої відчуття Нік. – У кращому разі, через місяць-два. А за ці місяць-два ще невідомо, що станеться...»

– Ну що, поперли? – запитав Сахно, втупившись із посмішкою в Ніка. – Ти що, перший раз за бугром? Невже у загранку ні разу не посилали?

– У Африці був, – проговорився Нік і тут же внутрішньо зібрався, напружився, проганяючи відчуття водолаза. – Ходімо, – обернувся він до Сахна.

Потяг до Кобленца був сидячим. Звичайна електричка. Тільки дуже чиста, й сидіння, як канапи.

Через кожні півгодини по проході проїздив візок із чаєм-кавою та різними закусками.

Коли він проїхав знов, Сахно обернувся до Ніка й пильно подивився йому в вічі.

– Знаєш, я хоч і люблю випити, але не сліпий же! Ти від свого друга в Польщі не лише паспорти отримав. Він тобі ще два конверти дав. Напевно, з грошима? – Сахно посміхнувся.

– Можливо.

– А два тому, що один – для мене? Так?

– У Кобленці дам, – сухо пообіцяв Нік, уявивши, як Сахно почне тринькати свої дойч-марки.

– Та мені раніше й не потрібно, – задоволено мовив він, витягнув із нагрудної кишені джинсової куртки три паспорти – два червоних і один синій, рухом картяра розвіяв їх і знову хитро подивився на Ніка.

– Так ми з тобою тепер брати-югослави? Серби, значить...

Він розгорнув синій паспорт і прочитав уголос: «Іво Сахнич, народився 12 липня 1959 року».

– Слухай, звідки у твоїх друзів моє фото? І дата народження правильна... Ось тільки з місцем народження... – І він похитав головою. – Що я, мудак, аби в Сараєво народитись? А тебе як за паспортом?

– Ніко Ценський...

– Що це за прізвище? Таких югославів не буває!

– Це моє справжнє прізвище.

– По благу залишили? Чого ж ти за мене слівце не замовив? А все-таки, що це у тебе за прізвище? Єврейське?

– В Югославії – єврейське, але я – росіянин.

– Прізвище – єврейське, ти ба – росіянин. – Сахно в'їдливо посміхнувся й відвернувся. Провів поглядом високу молоду німкеню, що штовхала по проході черговий візок з їжею та напоями.

– Слухай, у нас же ще дві зубрівки та вино, – задумливо мовив він.

– Потім, у Кобленці.

– А ковбасу ми доїли?

– Ні, в купе залишили.

– Але на німецьку ковбасу у нас грошей вистачить?

– Вистачить.

Через три години, коли потяг підходив до Кобленца, Нік уже ледве стримувався від безперервних запитань і підколювань Сахна.

«Уже краще б дав йому випити. Може, хоч проспав би всю дорогу?» – думав Нік, уперше довго поспілкувавшись із тверезим напарником.

– Wo ist hier hotel «Mauer»? – запитав Віктор у службовки бюро довідок кобленцького вокзалу.

Поки дівчина з короткою хлоп'ячою стрижкою натискала клавіші на своєму комп'ютері, Нік прочитав її нагрудну бирку. Німкеню звали Хайді.

Вона пояснила, як дійти до готелю, а Нік сказав: «Vilen dank, Heidi» й упіймав у відповідь її здивовану усмішку.

– Що, заклеїв? – запитав Сахно, що спостерігав за діалогом збоку.

– Ходімо, готель поруч.

Готель «Мауер», що розташовувався в довгій триповерховій будівлі, виявився переповненим неграми. Навіть перед стійкою реєстрації стояло декілька. Інші вже сиділи за кавовими столиками фойє й чогось чекали. Один літній негр із сивим волоссям пив каву – він принаймні мав респектабельний вигляд.

– Слухай, може, підемо в інший готель? – запитав Сахно.

– А ти що – расист?

Сахно промовчав. Потім скривив губи в посмішці:

– Ага, я й забув! Ти ж спец по Африці.

Номер їм дали на третьому поверсі з вікном на вулицю. Два акуратно застелені ліжка, телевизор, укріплений на кронштейні на стіні, письмовий стіл зі стільцем і два невеликі крісла.

– Я на цьому! – Сахно кинув свою валізу на ліве ліжко.

«Звідти телевизор дивитися зручніше», – зрозумів Нік і мовчки підійшов до другого ліжка.

– Так, а де ванна й туалет? – запитав Сахно і вийшов у коридорчик номера.

Нік підійшов до вікна. Вулиця перед готелем була безликою й сірою. Дві офісні будівлі навпроти, жодного дерева.

Із ванни почувся шум душу. Сахно щось неголосно співав. Прислухавшись, Нік начебто уловив мелодію знайомої з дитинства революційної пісні.

Хвилини через п'ять пісня закінчилась, і Сергій із мокрою головою повернувся в кімнату. Голий, на стегнах зав'язаний білий рушник, у руках – дві склянки.

– Ну що? Вино чи горілка? – запитав він.

– Вино, – сказав Нік, зітхнувши.

Сахно поліз у валізу, дістав пляшку портвейну, відкоркував. Налив по повній склянці.

– За благополучне прибуття! – Він підняв свою склянку й кивнув Ніку.

Потім він «викачав» з Ніка коричневий конверт із грошима. Заглянув досередини.

– Нічого, на перші дні вистачить! – прокоментував він побачену суму. – А там, напевно, ще принесуть? – і він подивився на Ніка з хитрою посмішечкою.

Випивши дві склянки, він знову одягнувся в джинсовий костюм, засунув у нагрудну кишеню складену навпіл пачку дойчмарок. Тепер його обидві нагрудні кишені відстовбурчувалися так, що здавалося, ось-ось прорвуться.

– Ти б хоч паспорти витягнув, – порадив йому Нік. – Не вкрадуть.

– Нічого! Все своє ношу з собою! – сказав на це Сахно. – Так, я піду прогуляюся. Може, де-небудь ковбасу на вечір знайду. А ти роби, що хочеш!

– Зажди, – зупинив його здивований Нік. – До нас можуть прийти...

– Не до нас, а до тебе. Ось ти і стережи номер. Бувай!

Гримнули двері, й Нік залишився сам. Відчував себе повним ідіотом. Настроєм знову командувала втома. Він допив портвейн, увімкнув телевізор і приліг на ліжко Сахна – все-таки звідти дивитися телевізор було зручніше.

Він і заснув під якусь безглузду німецьку пісеньку у виконанні товстоногої німкені, одягненої в коротку салатну сукенку в червоний горошок.

22

У Москві стояла спека. Віктор, що не виспався через нічні митні нищпорення спочатку українців, потім росіян, дивився на платформу Київського вокзалу, що зупинилася за вікном купе, затьмареним поглядом. У купе до Калуги з ним їхав сусід – молодий комерсант, який півдороги доводив Віктору, що скоро життя стане кращим. Усе б нічого, тільки ж Віктор із ним не сперечався. Він тільки кивав і піддакував, а комерсант і випив-то майже нічого – дві пляшки пива, куплені в буфеті потяга, поводився ж, немов декілька склянок горілки хильнув. Після Калуги Віктор спав мертвим сном і майже проспав прибуття потяга в столицю колишнього Союзу. Тільки глухий механічний голос вокзальних оголошень розбудив його.

Вокзал гудів суєтним життям, не зважаючи на те, що була субота – день не дуже популярний для подорожей.

Віктор швидко одягнувся. З жахом помітив, що знята з вечора «тетешка» разом із плечовою кобурою пролежала всю ніч під столом у сумці з незакритою блискавкою.

По спині пробіг холодок, коли він згадав, як уставав двічі вночі, а митники піднімали під ним полицю і заглядали в усі кутки купе. Здавалося, що тільки відкритою сумкою – вона стояла під столом, – вони не поцікавились. А що було б, якби знайшли? Адже він тепер за кордоном, і його посвідчення з тризубом тут могло б викликати хіба що скептичну посмішку. Навряд чи хто-небудь подумав би, що воно надає право на ввезення в Росію пістолета.

Але, слава богу, кордон тепер далеко позаду. Можна відволіктися від непотрібних хвилювань і зосередитися на майбутніх двох днях. Спершу – в готель.

Разом із квитками Віктор отримав у райвідділі від кур'єра в цивільному конверт із відрядними. Вісімсот тисяч рублів. Звучить, як ціле багатство. За два дні він, мабуть, і половину цієї суми не витратить...

Проте ілюзії розсіялися через півгодини, коли він заповнив аркуш прибуття в готелі «Київська».

Реєстраторка, забравши у Віктора аркуш прибуття та паспорт, виписала готельний пропуск. Записала прізвище в зошит.

– На скільки днів? – запитала, підвівши підведені синім очі.

– Поки що на добу.

– Тоді завтра до одинадцятої підійдете і скажете, подовжуєте чи ні. Якщо ні – до одинадцятої треба буде звільнити номер і заплатити.

– А не зараз? – здивувався Віктор.

– Паспорт-то у нас залишається, – жінка посміхнулася і стенула плечима. – Вас іще мають зареєструвати в міліції. Такі правила. За це ще сто двадцять тисяч, потім усі разом сплатите.

Отримавши ключ із латунною биркою, на якій був вибитий номер кімнати, Віктор поніс свою сумку до сходів.

Кімната розташовувалася на другому поверсі. Вікно виходило в брудний господарський двір готелю. Зате фіранки на вікні були яскраві та радісні, так що Віктор одразу вікно ними запнув. Дістав записник. Усівся за стіл, на якому стояв телефон.

Спочатку набрав номер такого собі Володимира Івановича Козицького. Вирішив, що починати потрібно з другорядних людей. У когось із цих двох він, може, щось нове і про Івіна дізнається, перед тим, як уже з ним говорити.

У Козицького ніхто не брав трубку.

«Невже нікого немає вдома? Адже субота, вихідний! – подумав Віктор. – Переїхали вони нещодавно, так що навряд чи так швидко придбали дачу».

У другого колишнього товариша по службі Броницького теж нікого не виявилось вдома.

Засмучений Віктор змирився з думкою, що говорити спочатку доведеться з Івіним.

Набрав його номер, і майже зразу на тому кінці зняли трубку.

– Алло? – прозвучав приємний жіночий голос.

– Максима Петровича можна?

– Він вийшов. Залиште ваш телефон, він вам передзвонить, – сказала жінка.

Віктор напружився. Йому не хотілося полохати Івіна, змусити його сховатися.

– А коли він повернеться? – запитав він.

– Може, через півгодинки...

– Якщо ви дозволите, я до вас під'їду. Може, за цей час він і підійде?

– А ви адресу знаєте?

– Так.

– Ну добре, під'їжджайте, – легко погодилася жінка.

Заховавши «тетешку» на самісіньке дно сумки, Віктор засунув сумку під ліжку.

Переписав з інструкції номер свого готельного телефону. Внизу здав ключ і вийшов на яскраве літнє сонце.

Поки їхав до Івіна, обмірковував питання. Пробирав уявити собі його реакцію, майбутню розмову. Неспокійна ніч забулася, на зміну вранішній сонливості прийшла бадьорість мисливця. Але коли він опинився на Кутузовському, кам'яна потуга проспекту немов придала його до асфальту. Віктор подивився на сталінські будинки, що стояли шеренгою широкоплечих насуплених полковників. На мить відчув себе в кам'яній пастці, в тупику з перекритим виходом. У повітрі пахло плавленим асфальтом і вихлопними газами.

Поки шукав потрібний будинок, самовпевненість повернулася. У парадному за скляною стінкою сидів літній охоронець у камуфляжі, видно, відставник.

– Куди? – запитав він Віктора.

– До Івіна, в шістдесят другу. Він на мене чекає.

Охоронець кивнув у бік ліфта.

Ліфт був чистенький, усередині висіло дзеркало. Піднімався він угору повільно й беззвучно, і Віктор подумав, що коли-небудь і на свій восьмий поверх підніматиметься на ліфті. Щоправда, в нових будинках ліфти швидко набувають загидженого вигляду і такого ж запаху. А тут навіть пахло, здавалося, дезодорантом.

Зупинившись перед високими подвійними дверима, Віктор прислухався. Зачекав. Потім натиснув кнопку. Віддалений дзвінок підкреслив чи то товщину дверей, чи то те, що двері були подвійними.

Минула хвилина, але з-за дверей не долинуло більше ні звуку. Віктор іще раз подзвонив. Потім іще раз.

Хвилин через десять спустився вниз, хотів запитати охоронця, чи бачив той Івіна. Але охоронця не було. За скляною загородкою на столі лежала розкрита книга, а її читач був відсутній.

На вулиці Віктору довелося деякий час побродити в пошуках телефону.

Потім з'ясувалося, що потрібен жетон, і доки він знайшов газетний кіоск із жетонами, минуло ще хвилин п'ятнадцять. Нарешті, зачинившись у телефонній будці, він набрав номер Івіна.

«На жаль, нікого немає вдома, – повідомив автовідповідач. – Залиште ваше ім'я та номер телефону. Вам передзвонять».

Віктор набрав номери двох інших колишніх киян, але там, як і раніше, не знімали трубки.

Щось підказувало Віктору, що ці люди спеціально сховалися, що вони не хочуть із ним говорити. І, напевно, не лише з ним, але і взагалі ні з ким. Так можна дзвонити щодня з однаковим результатом.

Поки повертався в готель, Віктор заспокоївся. Вирішив знову подзвонити увечері, а якщо не додзвониться – то вже вночі або вранці. В усякому разі, в нього є час до завтрашнього вечора. Потяг близько дев'ятої, так що майже вся неділя в його розпорядженні.

Приліг відпочити і прокинувся тільки під сьому. Знову подзвонив. Прослухав повідомлення автовідповідача та довгі гудки інших номерів.

Піднявся в готельний буфет на третьому поверсі. З'їв салат із овочів і бутерброд із салями, залишивши натомість п'ятнадцять тисяч рублів.

Вночі прокинувся близько третьої і, набравшись хоробрості, знову набрав номер Івіна. Той же результат.

До ранку Віктор змирився з очевидною даремністю цієї поїздки. Зібрав сумку. Спустився з нею вниз.

Підійшов до адміністратора, дістав з гаманця п'ятсот двадцять тисяч. Пояснив дамі, яка сиділа за столом, що звільняє номер і хоче заплатити за добу.

Дама взяла гроші, потім подивилась у свій зошит і повернула на Віктора здивований погляд. Простягнула назад чотириста тисяч і його паспорт.

– У вас заплачено, – сказала вона. – Тільки сто двадцять тисяч за реєстрацію.

– Як заплачено? – здивувався Віктор.

– Звідки я знаю як? Грошима.

– А хто заплатив?

– Я тільки годину тому зміну прийняла, так що не знаю, хто там за вас заплатив... Вам що, хочеться двічі платити?!

Віктор одійшов убік. Жінка все ще свердлила його здивованим поглядом.

А він і сам був у нерозумінні. З одного боку, це було схоже на помилку, але помилка ця, заощадивши йому чотириста тисяч рублів, зробила когось біднішим на цю ж суму. Залишалося тільки сподіватися, що той, хто помилився, в результаті не накладе на себе руки.

Віктор усміхнувся. Інше пояснення йому на думку не спадало, адже в Москві він нікого не знав, ніколи тут до цього не був і навіть зустрітись ні з ким не зміг.

Він сховався на вокзал, залишив сумку в комірці автоматичної камери схову. У вокзальному газетному кіоску купив іще десяток телефонних жетонів і пішов бродити по білокам'яній, регулярно зупиняючись перед міськими таксофонами. Жетони потихеньку танули, завдяки ввічливому автовідповідачу Івіна. Дзвінки двом іншим поки що були безкоштовними.

Утомившись, Віктор під восьму вечора повернувся на вокзал. Із нульовим результатом, якщо не брати до уваги обіду в непоказному кафе на старому Арбаті, вартістю в половину заощадженої на готелі суми.

Накупив у дорогу московських газет, випив вокзальної розчинної кави. Забрав сумку з камери схову і поплентався потихеньку на платформу, від якої мав відходити його потяг.

Потяг тільки-но подали. Провідник найближчого вагона обтирав ганчіркою вертикальну ручку біля дверей.

Вагон Віктора ще стояв зачиненим. Віктор опустив сумку біля ніг і терпляче чекав. Йому хотілося якнайскоріше покинути цю платформу, це місто. Відштовхнутися від нього залізними колесами потяга й покотити додому, до дружини Ірини, до малої, до нічного кухонного вікна та нерухомості світу, що завмерла за його склом. Настрій був кепський. Шкода було згаяного часу, було заздалегідь соромно за даремність поїздки, яку він сам придумав. Навіть перед невидимим Георгієм було заздалегідь соромно. Він, напевно, прочитає йому ще одну лекцію з мобільного. У нього непогано виходить. І спробуй запереч людині, якої ніколи у вічі не бачив і у якої голос доброго, але суворого петеушного майстра!

Двері у вагон нарешті відчинилися. По сходинах із ганчіркою в руці спустилася товста провідниця-блондинка. Один раз пройшлася ганчіркою по ручці й кинула ганчірку в тамбур. Обернулася лицем до Віктора.

Віктор дістав квиток, простягнув.

Вона, поглянувши, відразу засунула квиток у шкіряну книжечку з кишеньками.

– Займайте своє місце!

Віктор із полегшенням зайшов у купе. Всівся біля брудного, давно не митого вікна, крізь яке навряд чи можна було щось розгледіти. Хіба що розрізнити: день там за вікном чи ніч.

У вагоні було неприродно тихо. Потяг відходив через двадцять п'ять хвилин.

Віктор думав спочатку перевдягнутися в спортивний костюм, який лежав у сумці, але вирішив почекати. Лінки було рухатися.

І раптом він почув кроки по вагонному коридору, поспішні, цілеспрямовані.

У відкритому отворі дверей його купе зупинився високий світловолосий чоловік років сорока. Чорні штани й темно-зелена сорочка з довгими рукавами. Подивився на Віктора привітно, всміхаючись.

– Віктор Семенович?

– Так, – Віктор кивнув.

– Що ж ви вже від'їжджаєте? Ви ж приїхали поговорити з деким... Ходімо, машина чекає...

Віктор здивовано дивився на цього розкутого всміхненого чоловіка. Дихання від несподіванки сперло. У голові безпорадно метушилися думки в пошуках виходу з цієї ситуації.

– У мене ж квиток на сьогодні... на цей потяг...

Чоловік в отворі купейних дверей заперечно похитав головою. Простягнув Віктору інший квиток.

– У вас потяг завтра ввечері й абсолютно нормальний потяг. СВ на одного...

Віктор узяв квиток, тупо подивився на нього. Побачив, що справді на завтра і дійсно СВ. Підвів очі на світловолосого незнайомця.

– Беріть, беріть вашу сумку, – сказав той увічливо. – Нам іще їхати не менше години, потім вечеряти. Коли ж спати?

За ввічливою усмішкою світловолосого незнайомця Віктор відчув силу, якій принаймні в цей момент потрібно було підкорятися. Крім того, поява цієї людини давала певну надію хоч би на якусь інформацію, тобто в будь-якому разі він поїде звідси завтра, про щось дізнавшись.

Віктор пильно подивився світловолосому в вічі. А той усе ще всміхався. І очі його всміхалися привітно, майже радісно.

Віктор узяв із-під столу сумку. Встав.

Чорна «Волга» із затемненими стеклами – Віктор іще жодного разу не бачив цієї моделі – летіла по якомусь проспекту. Віктор сам сидів на задньому сидінні, а на передніх розташувалися світловолосий чоловік і непоказного вигляду водій.

23

Нік прокинувся ввечері близько десятої. По телевізору йшов якийсь німецький фільм. Сахна в номері не було.

Без Сергія, звичайно, Ніку було спокійніше. Він навіть радий був відсутності свого напарника. Але в той же час якийсь відчуття абстрактного обов'язку, підсвідомість колишнього офіцера шарпала його, турбувала, легенько поколювала тонкою голкою, викликаючи тихе роздратування. Де Сахно?

Думки про вечерю потихеньку відтіснили думки про напарника. Бадьорість вимагала підкріплення, їжі.

Нік спустився у фойє, побачив скляні двері в готельний ресторан.

Усередині сидів пристойно одягнений старий і пив пиво з важкого керамічного келиха.

Озирнувшись на Ніка, що увійшов, він опустив келих на столик і підвівся, привітно всміхаючись. Підійшов. Запитав по-німецьки, що він може запропонувати гостю.

Нік врешті-решт зрозумів, що старий цей – або офіціант, або щось подібне.

– Кухар працює до десятої, – пояснив він Ніку. – Але у нас дещо з гарячого залишилося, можу підігріти в мікрохвильовій печі...

Простота і домашнє тепло цього закордонного закладу обеззброїли Ніка. Із запропонованого старим до підігрівання він вибрав якусь особливу сардельку та смажену картоплю. За порадою старого взяв до цього келих пива.

Усівся за столик.

Старий хвилини через три приніс замовлення й побажав смачного. Сам він повернувся до свого недопитого пива.

Знову тиша заповнила простір навколо Ніка. Він відчув себе у вакуумі, ніби відрізаним од простору, індивідуально запакованим, наче костюм хімічного захисту, який чомусь доводилося тягати в усі відрядження.

Думки перескочили у простір, од якого Нік виявився «відрізаним». Вони мовби відірвалися від голови й полетіли в Саратов, до Тетяни і Володьки. Ті, напевно, сумують. Отримали від нього телеграму. Нічого не поробиш, доведеться їм змиритись, як довелося йому. Світле нове майбутнє трохи відсовується. Це так природно для всієї колишньої та нинішньої радянської країни. У ній завжди все хороше відсовувалося на потім. Тепер усе хороше відсовується «на потім» окремо в кожній із колишніх республік, що відокремилися. Це не означає, що хороше не настане. Це означає, що за все хороше потрібно платити. І тепер, за часів молодого слов'янського капіталізму, хороше, треба розуміти, сильно подорожчало. Навіть очікування світлого майбутнього подорожчало. А раніше все було безкоштовним...

Пиво здалося Ніку слабким, а сарделька сподобалася. Вона виявилася щедрого розміру.

Тишу порушив довгий дзвінок. Старий стрепенувся. Вийшов за скляні двері ресторану у фойє. У м'якому світлі фойє Нік побачив, як старий відчиняв комусь двері в готель. Потім він повернувся в ресторан.

Слідом за старим у ресторан заглянув негр у строгому темному костюмі з краваткою, обвів ресторан спантеличеним поглядом і пішов.

«Значить, готель на ніч зачиняється», – зрозумів Нік і всміхнувся, подумавши про те, що Сергій не зможе зараз пройти нагору в номер непоміченим.

Через півгодини, коли бадьорість, витрачена на пізню вечерю з пивом, почала поступатися місцем утомі, готельний старий підійшов до Ніка і пояснив, що мусить зачинити ресторан.

– Ні-ні, пиво ще можна взяти і пити у фойє, – додав він, побоюючись незадоволення гостя. – Це ресторан треба зачинити об одинадцятій, інакше місцева влада оштрафує. У нас дешева ліцензія...

24

На літній веранді великого дачного будинку було накрито щедрий стіл. Над столом висіла лампа з солом'яним абажуром, що розливала навкруги ніжне жовте світло. Світло лампи породжувало відблиск на гладенькому металевому тлі чорної «Волги», що стояла перед високим порогом. За «Волгою» загальмувала ще одна машина, що тільки-но вїхала на територію цього підмосковного «заповідника». Віктор так і не розібрався, що це за машина. Втома і темрява не дозволяли визначити марку.

Тепер вони сиділи за круглим столом. Їх було троє – Віктор, Рефат і товстенький водій другої машини, що відрекомендувався «просто Юрко».

Світловолосого звали Рефат Сибіров. Коли Віктор запитав, як по батькові, він посміхнувся і сказав: «Зовіть мене просто Рефат. Моє «по батькові» вам язик поламає!»

Юрко був на вигляд дійсно простакуватий, увесь час усміхався своєю вусатою усмішкою, розглядаючи страви. Потім він узяв на себе обов'язки тамади.

– Вина чи горілки? – запитав Віктора.

– Вина, – неголосно відповів Віктор, і тут же забурчала червона цівка, що лилася в келих.

– Сік, так? – Юрко подивився запобігливо на Рефата.

Рефат кивнув. Помітивши здивований погляд Віктора, він подивився на нього спокійно і сказав:

– Я взагалі не п'ю. На жаль.

«Просто Юрко» вже накладав Віктору в тарілку салат із помідорів, ковбасу, балик.

– Гаряче трохи пізніше буде. Ми ж, я думаю, вечерятимемо до світанку, – сказав він, знову вусато всміхаючись і косуючи на Рефата. – Послухаємо перших солов'їв, а потім відпочинемо...

– Пригощайтеся, – мовив Рефат. – Спочатку по-російськи потрібно випити й закусити, потім поговоримо, час є...

Віктор і чекав початку цієї розмови, і трохи нервувався, одночасно побоюючись. Чого було боятися? На це питання він і сам собі відповісти не міг. Просто обставини з цією підкресленою ввічливістю, з цим розкішним столом насторожували. Він уже розумів, хто заплатив за його готельний номер. Його, Віктора, вже ніби купили. Потім треба буде чимось платити. Тільки чим? Він од них наївно чекає якоїсь інформації, а вони, напевно, чекають чогось од нього. А чого можна чекати від нього?

Віктор длубав виделкою салат, підчепив четвертинку помідора.

– Що ви такий невеселий? – здивувався «просто Юрко», прожовуючи шматок балику. – Ми ж іще не випили! Треба виправитись. А взагалі уявіть собі – їхали б зараз у брудному вагоні, підїжджали б до кордону, а там ліхтарик в обличчя, перевірка документів, безглузді запитання. Давайте вип'ємо. Принаймні за знайомство!

Рефат поцокався склянкою з яблучним соком. «Просто Юрко» пив горілку.

Здавалося, він і все інше пив би, як горілку – одним ковтком, незалежно від кількості.

– Ви приїхали з Івіним поговорити? – несподівано запитав Рефат.

– Так, – признався Віктор.

– Юрко, покажи йому!

«Просто Юрко» зайшов у будинок і повернувся з великим конвертом. Простягнув конверт Віктору.

Відсунувши тарілку, Віктор витягнув із конверта декілька великих фотографій. Придивився. На них із різних точок було сфотографовано труп чоловіка, що лежав на килимі горілиць. Килим під трупом на чорно-білій фотографії був темний.

Віктор придивився до обличчя і, здавалось, упізнав цю людину – це був один із двох, що стояли поряд із удовою на кладовищі.

– Це Івін? – про всяк випадок запитав Віктор.

– Так, хіба не впізнаєте?

– Саме час пом'янути. – «Просто Юрко» налив собі горілки, потім Віктору вина. – Смерть – штука неминуха. Скільки від неї не втікай, а коли-небудь та наздожене!

Віктор пригубив вино. Подивився на Рефата, обличчя якого зараз було серйозним, на відміну від їх третього товариша по столу.

– А які питання ви хотіли йому задати? – запитав Рефат, спіймавши на собі погляд Віктора.

Віктор мовчав. Він уже вирішив не згадувати про двох інших друзів Броницького, що перебралися в Москву, – може, іншим разом йому вдасться з ними зустрітися. Про що не можна говорити – він уже вирішив, а про що говорити – не знав. Краще б самому поставити кілька запитань, щоб зрозуміти, чого від нього хочуть ці люди.

Він задумливо відвернувся, подивився за борт веранди на берізки, що підходили майже впритул до будинку.

– А ви звідки знаєте, що я до Івіна приїхав? – запитав він, продовжуючи роздивлятися стовбури беріз.

– Він нам подзвонив із Києва, боявся, що його там уб'ють. Хтось фотографував його на кладовищі. Ви ж, мабуть, займаєтеся справою Броницького?

Віктор знову обернувся до Рефата.

– Так. Але мені здається, ніхто Івіна на кладовищі не фотографував. Я там був.

– Він збирався залишитися в Києві ще на декілька днів, а прилетів на літаку того ж вечора, відразу після похорону. Приїхав додому, і там його знайшла дружина, коли повернулася від подруги.

– А хто ж брав у нього трубку, коли я дзвонив? – здивувався Віктор.

– Наша співробітниця. – Рефат відпив ковток соку. Потім прикусив нижню губу в роздумі. – Знаєте, я бачу, вам важко розмовляти. Послухайте, ми з вами обоє росіяни, й увесь цей поділ на окремі країни – чиста політика. Ми з вами займаємося однією і тією ж справою. Ми теж хочемо знати, що сталося з Броницьким. Ви, напевно, думаєте, що його вбили «злі москалі», особливо після скандалу в штабі, де він служив. Повірте, тут ніхто не був зацікавлений у його смерті. Якщо дасте слово зберегти нашу зустріч у таємниці, я вам зможу це легко довести фактами. Вирішуйте!

Віктор замислився. Рефат здався йому чоловіком серйозним, і він уже розумів: якщо «просто Юрко» був схожий на звичайного, але дуже компанійського оперативника, то Сибіров узагалі, здавалось, не мав ніякого відношення до міліції. Надто вже добре він володів собою.

Немов на підтвердження здогадки Віктора Рефат раптом усміхнувся і сказав:

– Ви ж знаєте, що між Росією і Україною підписано договір про узгоджену спільну роботу спецслужб, так що навіть якщо коли-небудь проти вашої волі з'ясується, що ви з нами зустрічалися – ніхто це не назве зрадою! Фотографії, – він кивнув на конверт, – візьмете з собою, щоб відзвітувати про поїздку. Зайвий день у вас пішов на зустріч з майором Криловим із МУРу, – тепер він кивнув на «просто Юрка». Я вам пропоную тільки обмінятися запитаннями і відповідями.

Хвилини через дві Віктор кивнув. Цікавість і тверда впевненість у можливості дізнатися про щось нове перемогли.

– От і добре. – Рефат зітхнув, переглянувся з Юрком. – Чому ви тільки зараз зацікавилися Івіним?

– Три дні тому я дізнався, що він зупинявся в готелі «Москва» під час загибелі або смерті Броницького. Я думаю, що вони разом обідали в готелі, скоріше за все, в буфеті. Потім труп Броницького було прив'язано до рекламного дирижабля біля готелю.

Рефат кивнув:

– Усе точно. – Потім перевів погляд на Юрка:

– Неси гаряче!

«Просто Юрко» знову пішов у будинок.

– Ви добре працюєте, – вів далі Рефат. – Тільки навіщо так ускладнили саме слідство?

– Себто?

– Чому у вас кабінет у райвідділі міліції? – запитав Рефат.

– Бо це мій кабінет, – сторопіло відповів Віктор.

Рефат напружено всміхнувся тонкими губами.

– Гаразд, повернімося до Броницького. Це ж ви загальмували виліт його трупа у Воро-
неж?

Рефат, здалося Віктору, і знав надто багато, і став задавати, що називається, не ті запитання. Віктор промовчав, сам налив собі вина, зробив кілька ковтків.

– Ви сказали, що зможете мені фактами довести, що Москва у справі Броницького ні до чого, – мовив він твердо, втупившись просто у вічі Рефату, і тільки у цей момент помітивши, що очі в нього ясно-зелені.

– Трохи пізніше, – мовив Рефат.

«Просто Юрко» приніс порцелянову каструльку з кришкою. Звільнив для неї місце посеред столу. Поставив.

– Оп-ля! – зняв кришку грайливим жестом.

Відразу взяв уже порожню тарілку Віктора, поклав на неї з каструльки три згорнуті трубочками млинчики. Потім поклав Рефатові й собі.

– Пропоную попоїсти, а то охолоне! – кивнув Рефат.

Напруга, з якою Віктор чекав продовження розмови, відступила. Віктор розслаблено взяв у руки ніж і виделку. Відрізав шматочок млинця і поклав собі в рот. Знайомий солонуватий смак «приголубив» язик. Одразу захотілося ще шматочок.

Коли Віктор відрізав третій шматок млинцевої трубочки, з неї випало декілька червоних ікринок.

Віктор завмер, дивлячись на млинці. Він раптом зрозумів, що це такі ж млинці з червоною ікрою – остання їжа Броницького.

Подивився запитливо на Рефата – той сидів нерухомо й усміхався Віктору своїми ясно-зеленими очима.

– Ми з Івіним і Броницьким вечеряли в готелі двадцятого травня, – через хвилину мовив Рефат. – Ваша правда – саме в буфеті на п'ятому поверсі. Запам'ятовуйте, що я скажу далі, вам буде дуже корисно знати. За тієї умови, яку ви прийняли, – нікому про це ні слова. Броницький був нашим другом. Він допомагав нам і коли був у штабі, а ще більше, коли став працювати в президентському апараті. Він мав зупинити друге постачання українських танків у Пакистан, але пароплав пішов... Ви були в будинку, де жив Івін. Поверхом вище Івіна для Броницького вже була готова квартира. Через кілька тижнів він би вже переїхав у Москву на ПМЖ. Двадцятого ввечері ми саме обговорювали його майбутнє. Він пішов десь опівночі. З його номера ми викликали по телефону таксі. Він мав дорогою додому заїхати на п'ять хвилин до свого колеги. Я пам'ятаю, він назвав диспетчерові маршрут – від готелю на Бастіонну, потім на Суворова. Ми самі потім спробували розшукати цього колегу, але запізналися. Нещасний випадок. Несправність газової колонки. Квартира наповнилася газом, а він не помітив і захотів прикурити. Все згоріло разом із хазяїном. Щоправда, ми дізналися: це тільки офіційна версія. Насправді колегу підірвали саморобною міною, підклавши її під крісло, до якого він був при-

в'язаний. Думаю, що цей колега і був організатором або, можливо, всього лише виконавцем убивства. Звичайно, для того щоб відправити Броницького в політ на дирижаблі, потрібна була допомога. Може, в цій справі він сам особисто і не брав участі. Хто знає?! Але, в усякому разі, його вже поховали. Залишився ще один похорон, і справу буде здано в архів.

– Чий похорон? – запитав Віктор.

– Того, хто підклав міну під крісло. Класичний варіант – відтинаються дві перші ланки ланцюжка, і після цього вже нічого ніколи не дізнаєшся.

– А ті, хто прив'язали труп до дирижабля? – Віктор проникливо подивився на Рефата.

– Це, скоріше за все, були люди «штатні». Контролери. Один або два. Якщо їх знайдеш і припреш до стінки – вони однаково покажуть пальцем на другого небіжчика. Їх і прибирати немає сенсу – собі дорожче. Гаразд, давайте перекусимо.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.